

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 14.10.2020
SWD(2020) 912 draft

CORRIGENDUM

This document corrects document SWD(2020) 912 final of 14.10.2020

- Modifications are introduced in Section 2 and Annex II regarding the recommendation on energy efficiency.
- Modifications are introduced in to the text reported on the capacity of EuroAsia Interconnector at p. 11.
- Modifications are introduced in Annex 1 of the report, regarding specifically values and annotations in tables 1 and 2.
- Minor editorial changes throughout the document.

The text shall read as follows :

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα

Πίνακας περιεχομένων

1.	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	2
2.	ΟΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	4
	Συνυπολογισμός των συστάσεων της Επιτροπής.....	5
3.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΔΟΞΙΑΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ, ΤΩΝ ΕΠΙΔΙΩΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΩΝ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ ΤΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ.....	8
	Απανθρακοποίηση.....	8
	Εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου	8
	Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές	10
	Ενεργειακή απόδοση.....	11
	Ενεργειακή ασφάλεια.....	12
	Εσωτερική αγορά ενέργειας.....	13
	Έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα	14
4.	ΣΥΝΟΧΗ, ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	15
5.	ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ COVID-19	17
	Καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή του εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα...	18
	Σύνδεση με την ανάκαμψη από την κρίση της νόσου COVID-19.....	21
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΠΙΘΑΝΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΕΕ, 2021-2027	24
	Πίνακας 1: Διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ, 2021-2027: αναλήψεις υποχρεώσεων, δισ. EUR	24
	Πίνακας 2: Διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ για όλα τα κράτη μέλη, 2021-2027, δισ. EUR.....	25
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ — ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΥΠΟΨΗ ΟΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	27

1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Το τελικό ενοποιημένο εθνικό σχέδιο της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ)¹ θέτει ως επιδίωξη για το 2030 να μειωθούν οι εγχώριες **εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου** εκτός του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ (εκτός ΣΕΔΕ) κατά 21 % σε σύγκριση με το 2005. Τα ανωτέρω είναι σύμφωνα με την εθνική επιδίωξη για το 2030 όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 24 % σε σύγκριση με το 2005, η οποία νομοθετήθηκε βάσει του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών², εφόσον ληφθούν υπόψη οι διαθέσιμες δυνατότητες ευελιξίας. Με τα υφιστάμενα μέτρα, προβλέπεται απόκλιση 14 εκατοστιαίων μονάδων για την επίτευξη της επιδίωξης για το 2030. Στο ΕΣΕΚ δεν περιλαμβάνονται μακροπρόθεσμες επιδιώξεις και στόχοι. Για να μειωθεί η εναπομένουσα απόκλιση με τα προγραμματισμένα μέτρα, το ΕΣΕΚ παραπέμπει στη χρήση μηχανισμών ευελιξίας βάσει του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών, όπως: i) η αποταμίευση πλεονασμάτων σε βάθος χρόνου και ii) η χρήση πιστωτικών μορίων από τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία (LULUCF).

Η **συνεισφορά της Κύπρου στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές** για την επίτευξη της επιδίωξης της ΕΕ για το 2030 ανέρχεται στο **22,9 %** της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης ενέργειας το 2030, με δυναμικό για περαιτέρω αύξηση του μεριδίου ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μετά την καρποφόρηση της προγραμματισμένης διασύνδεσης με την Ελλάδα και το Ισραήλ. Το εν λόγω ποσοστό είναι ελαφρώς χαμηλότερο από το ελάχιστο μερίδιο του 23 % που προκύπτει από τον μαθηματικό τύπο που ορίζεται στο παράρτημα II του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα (στο εξής: κανονισμός για τη διακυβέρνηση)³.

Όσον αφορά την **ενεργειακή απόδοση**, η συνεισφορά της Κύπρου στην επιδίωξη της ΕΕ για το 2030 χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο φιλοδοξίας⁴ και ανέρχεται σε 2,0 εκατ. ΤΠΠ τελικής κατανάλωσης ενέργειας και σε 2,4 εκατ. ΤΠΠ πρωτογενούς ενέργειας το 2030. Η αρχή της προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση έχει εφαρμοστεί στις προγραμματισμένες πολιτικές και μέτρα. Στο τελικό σχέδιο περιλαμβάνονται πολλές πτυχές που αφορούν τα κτίρια. Στις 13 Μαΐου 2020, η Κύπρος υπέβαλε την οικεία μακροπρόθεσμη στρατηγική ανακαίνισης κτιρίων⁵.

Στο σχέδιό της, η Κύπρος θέτει στόχους για **ενεργειακή ασφάλεια** μέσω εισαγωγών υδροποιημένου φυσικού αερίου και διασυνδέσεων ηλεκτρικής ενέργειας με την Ελλάδα και το Ισραήλ.

Όσον αφορά την **εσωτερική αγορά ενέργειας**, το σχέδιο θέτει στόχους για: i) ανταγωνιστικές αγορές χονδρικής και ii) την ενσωμάτωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες

---

¹ Η Επιτροπή δημοσιεύει την παρούσα ειδική ανά χώρα αξιολόγηση μαζί με την έκθεση σχετικά με την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης του 2020 (COM(2020) 950) κατ' εφαρμογή του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα.

² Κανονισμός (ΕΕ) 2018/842.

³ Οι συστάσεις της Επιτροπής όσον αφορά τις φιλοδοξίες των κρατών μελών για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές βασίζονται σε έναν μαθηματικό τύπο που ορίζεται στον εν λόγω κανονισμό και βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια.

⁴ Σύμφωνα με τη μεθοδολογία που παρουσιάζεται στο έγγραφο SWD(2019) 212 final.

⁵ Στις 13 Μαΐου 2020, η Κύπρος υπέβαλε την οικεία μακροπρόθεσμη στρατηγική ανακαίνισης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 2α της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. Ωστόσο, η παρούσα αξιολόγηση βασίζεται μόνο στα σχετιζόμενα με τα κτίρια στοιχεία που περιλαμβάνονται στο τελικό ΕΣΕΚ.

πηγές· και iii) τη διασυνδεσιμότητα με την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ. Προς το παρόν, η Κύπρος δεν είναι διασυνδεδεμένη με καμία άλλη χώρα. Μόλις αρχίσει να λειτουργεί το προγραμματισμένο υποθαλάσσιο καλώδιο, η **ικανότητα διασύνδεσης** του θα αντιστοιχεί σε 2 000 MW, ήτοι στο 200 % του σημερινού φορτίου αιχμής.

Οι εθνικοί στόχοι και οι επιδιώξεις χρηματοδότησης για **έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα** θα τριπλασιάσουν τις ετήσιες δαπάνες για έρευνα και καινοτομία (Ε&Κ) σχετικά με την ενέργεια και το κλίμα έως το 2023, ενώ, επί του παρόντος, η Κύπρος δαπανά λιγότερα από 5 εκατομμύρια EUR ετησίως για τον εν λόγω τομέα. Οι εν λόγω επενδύσεις θα διευκολύνουν την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, της ενεργειακής ασφάλειας και της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Επιπλέον, θα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Το εκτιμώμενο συνολικό ποσό **επενδύσεων** για τη χρονική περίοδο 2021-2030 ανέρχεται σε 13,7 δισ. EUR. Το ΕΣΕΚ παρέχει αναλυτικά στοιχεία σχετικά με σημαντικές επενδύσεις που έχουν σχεδιαστεί και προγραμματιστεί σε συναφείς τομείς. Επιπλέον, παρέχει εκτιμήσεις σχετικά με την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές, καθώς και ενδείξεις σχετικά με τη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων της ΕΕ (περιλαμβανομένου του προγράμματος InvestEU και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης) για την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών. Διευκρινίζει ότι μεγάλο μερίδιο της χρηματοδότησης θα προέλθει από ιδιωτικές πηγές και ότι οι εν λόγω ιδιώτες επενδυτές θα απαιτήσουν από την Κύπρο τη δημιουργία κατάλληλων πλαισίων για την ανάπτυξη και την υλοποίηση επενδυτικών έργων. Ωστόσο, δεν διευκρινίζει την πηγή χρηματοδότησης κάθε επιμέρους μέτρου.

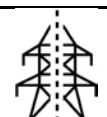
Στο τελικό ΕΣΕΚ γίνεται αναφορά στο εθνικό πρόγραμμα δράσης για τη **βελτίωση της ποιότητας του αέρα** στην Κύπρο, το οποίο εγκρίθηκε τον Μάιο του 2018. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος σημειώνει ότι οι Κύπριοι εκτίθενται σε υψηλά επίπεδα συγκέντρωσης αιωρούμενων σωματιδίων, διοξειδίου του αζώτου και όζοντος στο περιβάλλον. Το ΕΣΕΚ προβλέπει σημαντική μείωση των εκπομπών των προαναφερθέντων ρύπων.

Η Κύπρος περιέλαβε στο τελικό της σχέδιο κατάλογο με τις **επιδοτήσεις ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές**. Στη σχετική ενότητα του σχεδίου δεν περιλαμβάνονται στοιχεία σχετικά με τις επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων, παρόλο που σε πρόσφατες αναλύσεις της Επιτροπής σχετικά με τις επιδοτήσεις στον τομέα της ενέργειας εντοπίστηκαν επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων. Στο σχέδιο, η Κύπρος αναφέρει ότι οι πολιτικές, τα χρονοδιαγράμματα και τα μέτρα που έχουν προγραμματιστεί για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων στον τομέα της ενέργειας — ιδίως όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα— δεν είναι εφαρμοστέα στην Κύπρο.

Το τελικό σχέδιο εξετάζει τη **δίκαιη και ισότιμη μετάβαση** και παρέχει στοιχεία σχετικά με τις επιπτώσεις που η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία θα επιφέρει στην κοινωνία, την απασχόληση και τις δεξιότητες. Για παράδειγμα, όσον αφορά την **ενεργειακή φτώχεια**, η Κύπρος αναφέρει ότι 23 593 κάτοικοι (που αντιστοιχούν στο 2,62 % του πληθυσμού) πληρούν τα κριτήρια για να επωφεληθούν από ειδικά μέτρα.

Στο τελικό ΕΣΕΚ περιλαμβάνονται **ορισμένα παραδείγματα ορθών πρακτικών**, και ιδίως: i) η πολύ καλή αναλυτική βάση για τις επιπτώσεις της μετάβασης, μεταξύ άλλων και στην απασχόληση· και ii) τα δεόντως τεκμηριωμένα μέρη όσον αφορά την **ενεργειακή φτώχεια**.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται επισκόπηση των στόχων, των επιδιώξεων και των συνεισφορών της Κύπρου βάσει του κανονισμού για τη διακυβέρνηση⁶:

	Εθνικές επιδιώξεις και συνεισφορές	Πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία			Αξιολόγηση του επιπέδου φιλοδοξίας για το 2030
		2020	2030		
	Δεσμευτική επιδίωξη για εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε σχέση με το 2005 βάσει του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών (%)	0 %	-5 %	-24 %	Όπως στον κανονισμό για τον επιμερισμό των προσπαθειών
	Εθνική επιδίωξη/συνεισφορά για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: Μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας (%)	13,9 %	13 %	22,9 %	Ελαφρώς κάτω του 23 % (αποτέλεσμα του μαθηματικού τύπου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)
	Εθνική συνεισφορά για την ενεργειακή απόδοση: Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκατ. ΤΠΠ) Κατανάλωση τελικής ενέργειας (εκατ. ΤΠΠ)	2,55 1,86	2,5 1,9	2,4 2,0	Χαμηλό Πολύ χαμηλό
	Επίπεδο διασυνδεσιμότητας ηλεκτρικής ενέργειας (%)	Απουσία διασύνδεση ς	Απουσία διασύνδεση ς	200 %	Α/Α

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στατιστικές ενέργειας, δελτία ενέργειας: Χώρες της ΕΕ· Ευρωπαϊκό Εξάμηνο ανά χώρα· τελικό εθνικό σχέδιο της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα.

2. ΟΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Κύπρος **κοινοποίησε** το τελικό εθνικό σχέδιό της για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 22 Ιανουαρίου 2020.

⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 663/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 94/22/ΕΚ, 98/70/ΕΚ, 2009/31/ΕΚ, 2009/73/ΕΚ, 2010/31/ΕΕ, 2012/27/ΕΕ και 2013/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών 2009/119/ΕΚ και (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 525/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Η Κύπρος πραγματοποίησε **δημόσια διαβούλευση** σχετικά με το ΕΣΕΚ, στην οποία συνείσφεραν το εθνικό κοινοβούλιο, τον Ιούνιο του 2019, και οι τοπικές κοινότητες, τον Οκτώβριο του 2019. Η Κύπρος δεν έχει υποβάλει συνοπτική έκθεση σχετικά με τις απόψεις του κοινού ούτε συνοπτική έκθεση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω απόψεις ελήφθησαν υπόψη στο πλαίσιο του ΕΣΕΚ. Ωστόσο, στο τελικό ΕΣΕΚ περιγράφονται συνοπτικά τα βασικά αποτελέσματα των εν λόγω διαβουλεύσεων. Δεν υπάρχει ένδειξη σχετικά με την εκπόνηση στρατηγικής εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο πλαίσιο του ΕΣΕΚ βάσει της οδηγίας 2001/42/ΕΚ.

Συνυπολογισμός των συστάσεων της Επιτροπής

Τον Ιούνιο του 2019, η Επιτροπή εξέδωσε εννέα συστάσεις για την Κύπρο πριν από την οριστικοποίηση του κυπριακού ΕΣΕΚ⁷. Το παράρτημα ΙΙ του εν λόγω εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρέχει λεπτομερή αναφορά του τρόπου με τον οποίο τα διαφορετικά στοιχεία των συστάσεων της Επιτροπής αντικατοπτρίζονται στο τελικό ΕΣΕΚ. Κατά γενικό κανόνα, το τελικό ΕΣΕΚ **λαμβάνει σε μεγάλο βαθμό υπόψη** τις περισσότερες από τις συστάσεις της Επιτροπής. Οι βασικές αλλαγές που εισήχθησαν στο τελικό σχέδιο περιγράφονται κατωτέρω.

Όσον αφορά τις **εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε τομείς εκτός του ΣΕΔΕ**, η Κύπρος **έλαβε υπόψη σε μεγάλο βαθμό** τη σύσταση να αποσαφηνίσει πώς σχεδιάζει να επιτύχει τον στόχο της για το 2030 όσον αφορά τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου για τομείς εκτός του ΣΕΔΕ της ΕΕ. Ειδικότερα, εκπονήθηκε σενάριο με βάση πρόσθετα μέτρα (WAM) και αναφέρθηκαν πολιτικές και μέτρα στον τομέα των μεταφορών που στηρίζονται σε εκτενή ανάλυση σεναρίων για την απανθρακοποίηση των μεταφορών.

Όσον αφορά τις **ανανεώσιμες πηγές ενέργειας**, η Κύπρος **έλαβε μερικώς υπόψη** τη σύσταση της Επιτροπής να αυξήσει κατά πολύ το επίπεδο φιλοδοξίας για το 2030 όσον αφορά το μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε τουλάχιστον 23 %. Ειδικότερα, η Κύπρος παρέχει δύο σενάρια WAM, τα οποία αποτελούν τη βάση για πιθανές συνεισφορές στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: το ένα με τον διασυνδεδημένο αγωγό ηλεκτρικής ενέργειας (που αντιστοιχεί σε μερίδιο 30 %) και το άλλο χωρίς τον διασυνδεδημένο αγωγό ηλεκτρικής ενέργειας (που αντιστοιχεί σε μερίδιο 22,9 %).

Όσον αφορά την **ενεργειακή απόδοση**, η Κύπρος **έλαβε σε μεγάλο βαθμό υπόψη** τις συστάσεις που έλαβε. Ειδικότερα, το τελικό σχέδιο περιλαμβάνει υψηλότερες εθνικές συνεισφορές εκφραζόμενες σε όρους κατανάλωσης τελικής και πρωτογενούς ενέργειας. Ενισχύθηκαν επίσης οι προβολές και τα σενάρια που αξιολογούν τις αναμενόμενες επιπτώσεις των νέων προγραμματισμένων πολιτικών και η έμφαση στον τομέα των μεταφορών. Στις 13 Μαΐου 2020, η Κύπρος υπέβαλε την οικεία μακροπρόθεσμη στρατηγική ανακαίνισης κτιρίων.

Όσον αφορά την **ενεργειακή ασφάλεια**, η Κύπρος **έλαβε υπόψη σε μεγάλο βαθμό** τη σύσταση να θέσει μελλοντοστραφείς στόχους και επιδιώξεις όσον αφορά την ενοποίηση της αγοράς. Ειδικότερα, θέσπισε μέτρα στον τομέα του φυσικού αερίου, ενόψει των σχεδίων για εφοδιασμό με φυσικό αέριο στην επικράτεια της στο εγγύς μέλλον. Επιπλέον, η Κύπρος παρείχε περισσότερα στοιχεία σχετικά με μελλοντικές υποδομές φυσικού αερίου, περιλαμβανομένων εγκαταστάσεων υγροποιημένου φυσικού αερίου και αγωγών, καθώς και σχετικά με την εισαγωγή μέτρων ευελιξίας στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

---

⁷ Σύσταση της Επιτροπής, της 18ης Ιουνίου 2019, σχετικά με το προσχέδιο του ενοποιημένου εθνικού σχεδίου της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα για την περίοδο 2021-2030, C(2019) 4413.

Όσον αφορά την **εσωτερική αγορά ενέργειας**, η Κύπρος **έλαβε υπόψη σε μεγάλο βαθμό** τη σύσταση να παρουσιάσει την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την οργάνωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας με τρόπο σαφή και συνεπή με τους στόχους και τις επιδιώξεις που περιγράφονται στην ενότητα της εσωτερικής αγοράς. Ειδικότερα, συμπεριέλαβε στο ΕΣΕΚ της χρονοδιάγραμμα για πολιτικές και μέτρα.

Όσον αφορά την **έρευνα, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα**, η Κύπρος **έλαβε μερικώς υπόψη** τη σύσταση να αποσαφηνίσει τους εθνικούς στόχους και τις επιδιώξεις χρηματοδότησης. Ειδικότερα, η Κύπρος σχεδιάζει να προωθήσει την έρευνα και την καινοτομία (E&K) στους τομείς του κλίματος και της ενέργειας, μέσω δαπανών που ανέρχονται σε 395 εκατομμύρια EUR ετησίως. Οι εν λόγω προσπάθειες θεωρούνται αξιόπιστες σε σχέση με την επίτευξη της επιδίωξης. Ωστόσο, τα παραδείγματα και οι δείκτες που περιλαμβάνονται στο ΕΣΕΚ της χώρας δεν είναι πάντοτε σαφείς. Όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, το ΕΣΕΚ δίνει έμφαση στον τομέα της ενέργειας και στη δημιουργία μιας εύρωστης, ευέλικτης, ευφυούς και τεχνολογικά προηγμένης βιομηχανίας.

Η Κύπρος **έλαβε μερικώς υπόψη** τη σύσταση να εντείνει την **περιφερειακή συνεργασία**, ιδίως στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ». Η Κύπρος πρόσθεσε περαιτέρω στοιχεία σχετικά με την υφιστάμενη συνεργασία με άλλα κράτη μέλη, καθώς και σχετικά με υπό εξέλιξη έργα κοινού ενδιαφέροντος που συνεισφέρουν στους στόχους της εσωτερικής αγοράς και της ενεργειακής ασφάλειας. Ωστόσο, δεν πρόσθεσε περαιτέρω στοιχεία σχετικά με τη συνεργασία στους τομείς της E&K και της ανταγωνιστικότητας ή σχετικά με την πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ».

Η Κύπρος **έλαβε πλήρως υπόψη** τη σύσταση να προσδιορίσει **τις επενδυτικές ανάγκες**, τους μηχανισμούς επενδύσεων και τις πηγές χρηματοδότησης για τη μόχλευση των εν λόγω επενδύσεων. Το ΕΣΕΚ περιέχει λεπτομερή στοιχεία για καθεμία από τις πέντε διαστάσεις της Ενεργειακής Ένωσης, σύμφωνα με δύο σενάρια. Επιπλέον, παρέχει εκτιμήσεις σχετικά με την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές, καθώς και ενδείξεις σχετικά με τη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων της ΕΕ (περιλαμβανομένου του προγράμματος InvestEU και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης). Αυτό που παραμένει ασαφές είναι η μεθοδολογία υπολογισμού των επενδυτικών αναγκών.

Η Κύπρος έλαβε τη σύσταση να καταρτίσει κατάλογο: i) με όλες τις επιδοτήσεις στον τομέα της ενέργειας· και ii) με τις δράσεις που έχουν αναληφθεί —και τα μελλοντικά σχέδια— για τη **σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων στον τομέα της ενέργειας**, ιδίως στα ορυκτά καύσιμα. Η εν λόγω σύσταση **ελήφθη μερικώς υπόψη**. Το ΕΣΕΚ δεν περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με τις επιδοτήσεις της ενέργειας από ορυκτά καύσιμα, ούτε στοιχεία σχετικά με δράσεις και σχέδια για τη σταδιακή κατάργηση των εν λόγω επιδοτήσεων. Στο τελικό ΕΣΕΚ αναφέρεται ότι μετά το 2015 δεν χορηγήθηκαν επιδοτήσεις για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Η Κύπρος **έλαβε υπόψη σε μεγάλο βαθμό** τη σύσταση να συμπληρώσει την ανάλυσή της για την **ποιότητα του αέρα**. Ειδικότερα, το ΕΣΕΚ περιλαμβάνει λεπτομερή, ποσοτική περιγραφή των επιπτώσεων των πρόσθετων μέτρων όσον αφορά τους αέριους ρύπους, σε σύγκριση με τα υφιστάμενα μέτρα.

Τέλος, η Κύπρος **έλαβε υπόψη σε μεγάλο βαθμό** τη σύσταση για καλύτερη ενσωμάτωση των πτυχών της **δίκαιης και ισότιμης μετάβασης**. Ειδικότερα, το τελικό ΕΣΕΚ περιλαμβάνει μια πολύ καλή ανάλυση του αντίκτυπου της διττής μετάβασης στην απασχόληση, καθώς και αξιόπιστα στοιχεία για την **ενεργειακή φτώχεια**, μολονότι δεν παρέχει λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την προσβασιμότητα των ευπαθών ομάδων. Επιπλέον, η Κύπρος δεν έχει

ανταποκριθεί στις ανάγκες σε δεξιότητες που προκύπτουν από τη μετάβαση, όσον αφορά την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων.

Σύνδεση με το Ευρωπαϊκό Εξαμήνο

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής στην ΕΕ και της έκθεσης ανά χώρα του 2019⁸, η Κύπρος έλαβε μία ειδική ανά χώρα σύσταση⁹ σχετικά με το κλίμα και την ενέργεια, και συγκεκριμένα, να εστιάσει την οικονομική πολιτική σε σχέση με τις επενδύσεις στους τομείς των βιώσιμων μεταφορών, του περιβάλλοντος, ιδίως στη διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων, στην ενεργειακή απόδοση και στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην ψηφιοποίηση, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων, και στην έρευνα και την καινοτομία. Στην έκθεση ανά χώρα του 2020¹⁰ που εκδόθηκε στις 20 Φεβρουαρίου 2020, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Κύπρος είχε επιτύχει περιορισμένη πρόοδο ως προς την εν λόγω σύσταση.

Εξαιτίας της κρίσης της νόσου COVID-19, στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για το 2020 εξετάστηκαν η ανταπόκριση των κρατών μελών στην πανδημία και διατυπώθηκαν συστάσεις για την οικονομική ανάκαμψη. Ειδικότερα, οι συστάσεις επικεντρώθηκαν στην ανάγκη επίσπευσης των ώριμων δημόσιων επενδυτικών έργων, καθώς και στην προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων, μεταξύ άλλων, μέσω συναφών μεταρρυθμίσεων ιδίως στον ψηφιακό και τον πράσινο τομέα. Σε αυτό το πλαίσιο, η Κύπρος έλαβε ειδική ανά χώρα σύσταση¹¹ στην οποία τονίζεται η σημασία εστίασης των επενδύσεων «στην πράσινη μετάβαση και την ψηφιακή μετάβαση, ιδίως στην καθαρή και αποδοτική παραγωγή και χρήση ενέργειας, τη διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων, τις βιώσιμες μεταφορές, την ψηφιοποίηση, την έρευνα και την καινοτομία».

Σύμφωνα με τον κανονισμό για τη διακυβέρνηση, τα κράτη μέλη απαιτείται να διασφαλίζουν ότι στα εθνικά σχέδιά τους για την ενέργεια και το κλίμα λαμβάνονται υπόψη οι τελευταίες ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Το εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα της Κύπρου έχει τη δυνατότητα να στηρίξει την υλοποίηση των συστάσεων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθώς προσδιορίζει τις επενδυτικές ανάγκες και τα δημοσιονομικά μέσα για την εκπλήρωσή τους.

⁸ Στο παράρτημα Δ της έκθεσης ανά χώρα του 2019 καθορίζονται επίσης επενδύσεις προτεραιότητας για την πολιτική συνοχής την περίοδο 2021-2027, οι οποίες συνεισφέρουν ουσιαστικά στη μετάβαση στην καθαρή ενέργεια.

⁹ Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Κύπρου του 2019 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου του 2019, COM(2019) 513 final.

¹⁰ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Έκθεση χώρας — Κύπρος 2020, SWD/2020/512 final.

¹¹ Σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Κύπρου του 2020 και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου του 2020, COM(2020) 513 final.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΔΟΞΙΑΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ, ΤΩΝ ΕΠΙΔΙΩΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΩΝ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ ΤΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ

Απανθρακοποίηση

Εκπομπές και απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου

Το ΕΣΕΚ αναφέρει την επιδίωξη της Κύπρου για **μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου εκτός του ΣΕΔΕ**, όπως ορίζεται στον κανονισμό για τον επιμερισμό των προσπαθειών, ήτοι μείωση 24 % έως το 2030 σε σχέση με το 2005. Από τη μοντελοποίηση των επιπτώσεων των πρόσθετων μέτρων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο, προκύπτει η εθνική επιδίωξη για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου εκτός του ΣΕΔΕ κατά 21 % σε σύγκριση με το 2005¹². Για την κάλυψη της εναπομένουσας απόκλισης, το ΕΣΕΚ προβλέπει τη χρήση των μηχανισμών ευελιξίας του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών. Ειδικότερα, αναφέρεται στην αποταμίευση των πλεονασμάτων στην αρχή της περιόδου, καθώς οι προβλεπόμενες σωρευτικές εκπομπές με πρόσθετα μέτρα κατά τη διάρκεια της περιόδου 2021-2030 παραμένουν ελαφρώς χαμηλότερες από τα σωρευτικά ετήσια δικαιώματα εκπομπής που προβλέπονται στο σχέδιο. Μόνο με τα ισχύοντα μέτρα, προβλέπεται απόκλιση 14 εκατοστιαίων μονάδων για την επίτευξη των επιδιώξεων για το 2030, καθώς και έλλειμμα 6 % όσον αφορά τα ετήσια δικαιώματα εκπομπής κατά την περίοδο 2021-2030. Στο ΕΣΕΚ δεν περιλαμβάνονται μακροπρόθεσμες επιδιώξεις και στόχοι.

Η Κύπρος αναφέρει ότι, σύμφωνα με τον κανονισμό για τον επιμερισμό των προσπαθειών, τυχόν πιστωτικά μόρια από τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία (LULUCF) έως 600 kt ισοδύναμου διοξειδίου του άνθρακα, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη συμμόρφωσης με την επιδίωξη του επιμερισμού των προσπαθειών. Ωστόσο, το σχέδιο δεν διευκρινίζει αν τα εν λόγω πιστωτικά μόρια αναμένεται να παραχθούν, ούτε αν θα χρησιμοποιηθεί η εν λόγω ευελιξία.

Το 2014 η Κύπρος κατάρτισε συνδυαστική εθνική στρατηγική προσαρμογής και εθνικό σχέδιο προσαρμογής. Το 2017 η κυπριακή κυβέρνηση κατάρτισε και ενέκρινε επίσημα επικαιροποιημένη εθνική στρατηγική προσαρμογής. Το ΕΣΕΚ δεν περιλαμβάνει πολλά στοιχεία σχετικά με την εθνική στρατηγική προσαρμογής. Ωστόσο, στη στρατηγική απαριθμούνται περισσότερο μέτρα και δράσεις παρά στόχοι/επιδιώξεις. Το ΕΣΕΚ προσθέτει ότι η πρωτοβουλία της χώρας για συντονισμένες δράσεις στον τομέα της κλιματικής αλλαγής στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή αποτελεί επίσης συναφές μέτρο.

Επιπλέον, το ΕΣΕΚ εξετάζει τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις βαθμομημέρες θέρμανσης και ψύξης¹³. Αναφέρει ότι πρόσφατα επανεξετάστηκε η μεθοδολογία για τον υπολογισμό της συνεισφοράς των αντλιών θερμότητας στο τομέα της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σύμφωνα με την οδηγία 2009/28/EK. Από την εν λόγω επανεξέταση διαπιστώθηκε απότομη αύξηση της συνεισφοράς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ψύξη.

¹² Οι εν λόγω προβολές δεν λαμβάνουν υπόψη τον ευρασιατικό διασυνδεδητήριο αγωγό (EuroAsia interconnector), ο οποίος θα αυξήσει τις ευκαιρίες για ανάπτυξη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Οι εκπομπές για το έτος αναφοράς (2005) που εξετάστηκαν από την Κύπρο αναθεωρήθηκαν πρόσφατα με βάση ενημερωμένες απογραφές εκπομπών του 2019.

¹³ https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/nrg_chdd_esms.htm

Το ΕΣΕΚ παρέχει επισκόπηση των βασικότερων πολιτικών για το κλίμα που αποσκοπούν στην επίτευξη του στόχου του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών. Ωστόσο, η έκταση της συνεισφοράς τους δεν είναι πάντοτε σαφής. Επομένως, δεν κατέστη δυνατό να επαληθευτεί αν τα ισχύοντα και τα πρόσθετα μέτρα θα επαρκούσαν για την κάλυψη της απόκλισης που έχει εντοπιστεί, καθώς η εκτίμηση των επιπτώσεων των προγραμματισμένων μέτρων είναι ελλιπής.

Στα πιο σημαντικά μέτρα μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου περιλαμβάνονται: i) η προετοιμασία συστήματος ανάκτησης **φθοριούχων αερίων** σε ορισμένα είδη εξοπλισμού· ii) η προώθηση της αναερόβιας ζύμωσης για την επεξεργασία ζωικών αποβλήτων· iii) η μείωση των **αποβλήτων** που αποστέλλονται σε χώρους διάθεσης στερεών αποβλήτων μέσω της διαλογής σε επίπεδο παραγωγής· και iv) η μείωση των οργανικών αποβλήτων που αποστέλλονται σε χώρους υγειονομικής ταφής.

Η εισαγωγή και χρήση **φυσικού αερίου** για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης κατά την ηλεκτροπαραγωγή και η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αναμένεται να συνεισφέρουν σημαντικά στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Επιπλέον, η κυβέρνηση εξετάζει το ενδεχόμενο πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης, περιλαμβανομένης της επιβολής φόρου άνθρακα. Ωστόσο, προς το παρόν, δεν έχει γίνει μοντελοποίηση των επιπτώσεών της.

Το 2016 οι **μεταφορές** αντιπροσώπευαν το 23 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της χώρας, ενώ οι εκπομπές από τις οδικές μεταφορές αυξήθηκαν κατά 68 % μεταξύ του 1990 και του 2016. Η Κύπρος δεν έχει θέσει συγκεκριμένη επιδίωξη όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών στον τομέα των μεταφορών. Εκτός από τις εκτελεστικές διατάξεις από το κεκτημένο της ΕΕ, το τελικό σχέδιο προτείνει πρόσθετα μέτρα, όπως, μεταξύ άλλων: i) φορολόγηση των οχημάτων ως μέρος της πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης· ii) πρόγραμμα απόσυρσης παλαιών οχημάτων· και iii) βιώσιμα σχέδια αστικής κινητικότητας για την προώθηση της αλλαγής του τρόπου εκτέλεσης των μεταφορών. Επιπλέον, το ΕΣΕΚ στηρίζει την **ηλεκτροκίνηση** και τις αναγκαίες υποδομές φόρτισης, μέσω παροχής κινήτρων για αγορά και δημόσιων συμβάσεων. Η συγκεκριμένη κατάσταση των επιδιώξεων όπως παρουσιάζονται στην ανάλυση σεναρίων δεν είναι σαφής. Σύμφωνα με το ΕΣΕΚ, περίπου το 25-50 % των νέων οχημάτων αναμένεται να είναι ηλεκτρικά έως το 2040, αλλά η εκτίμηση αυτή δεν συνοδεύεται από προγραμματισμένες επενδύσεις σε υποδομές. Η θετική συνεισφορά της ηλεκτροκίνησης στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου εξαρτάται επίσης από το ενεργειακό μείγμα και τη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τα μέτρα για μη οδικούς τρόπους μεταφοράς δεν εξετάζονται επαρκώς, ενώ δεν προβλέπονται σχέδια προσβασιμότητας για άτομα μειωμένης κινητικότητας (περιλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία). Δεν γίνεται αναφορά στη συνεισφορά των βιοκαυσίμων στη μείωση των εκπομπών, ενώ τα μέτρα για τα βιοκαύσιμα δεν περιγράφονται λεπτομερώς.

Το σχέδιο προσδιορίζει πολιτικές και μέτρα για τους τομείς της **γεωργίας και της δασοκομίας**. Τα εν λόγω μέτρα θα διευκολύνουν τη μείωση των εκπομπών το 2030 σε ποσοστό μεγαλύτερο του 24 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005, με ειδικές επιδιώξεις όσον αφορά την αναερόβια ζύμωση. Το σχέδιο αναφέρεται στην κοινή γεωργική πολιτική και τη χρήση του σχεδίου αγροτικής ανάπτυξης για την αύξηση της καταβόθρας διοξειδίου του άνθρακα. Επιπλέον, αναφέρεται σε κίνητρα για δενδροφύτευση, ιδίως στις αστικές περιοχές και κατά μήκος οδών. Περιγράφονται επίσης ειδικά μέτρα για την προσαρμογή των δασών που συνδέονται με το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 της χώρας.

Έως την 1η Σεπτεμβρίου 2020, η Κύπρος δεν είχε κοινοποιήσει στην Επιτροπή την εθνική μακροπρόθεσμη στρατηγική της, όπως απαιτεί το άρθρο 15 του κανονισμού για τη διακυβέρνηση.

Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές

Η Κύπρος παρέχει δύο σενάρια με βάση πρόσθετα μέτρα που λειτουργούν ως βάση για τις δυνητικές συνεισφορές των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: το ένα με τον διασυνδεδημένο αγωγό ηλεκτρικής ενέργειας (που αντιστοιχεί σε μερίδιο 30 %) και το άλλο χωρίς τον διασυνδεδημένο αγωγό ηλεκτρικής ενέργειας (που αντιστοιχεί σε μερίδιο 22,9 %). Βάσει του δεύτερου σεναρίου, στο σχέδιο καθορίζεται η εθνική συνεισφορά στην επιδίωξη της ΕΕ για το 2030 όσον αφορά την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και το **μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές** καθορίζεται στο **22,9 % της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης** ενέργειας το 2030. Αυτό το επίπεδο κρίνεται επαρκές, παρόλο που είναι χαμηλότερο —αλλά πολύ κοντά— στο μερίδιο του 23 % έως το 2030 που προκύπτει από τον τύπο που περιέχεται στο παράρτημα II του κανονισμού για τη διακυβέρνηση. Η ενδεικτική πορεία για την περίοδο 2021-2030 προς επίτευξη της συνεισφοράς του 22,9 % δεν επιτυγχάνει το σημείο αναφοράς¹⁴ του 65 % έως το 2027. Και τα δύο υποβληθέντα σενάρια περιλαμβάνουν τις ίδιες πολιτικές και μέτρα. Το ΕΣΕΚ προσδιορίζει τις πιο σημαντικές πολιτικές και μέτρα για την προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, όπως: i) προώθηση της ιδιοκατανάλωσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές· ii) καταμέτρηση καθαρής ενέργειας για τη φόρτιση ηλεκτρικών οχημάτων· iii) καθεστώς στήριξης της εγκατάστασης τεχνολογιών ανανεώσιμης ενέργειας· και iv) αποθήκευση ενέργειας.

Όσον αφορά τον τομέα της **ηλεκτρικής ενέργειας**, η Κύπρος στοχεύει να καλύψει το 30 % της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειάς της από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κυρίως από την ηλιακή ενέργεια, έως το 2030 στο σενάριο που δεν περιλαμβάνει τη διασύνδεση ηλεκτρικής ενέργειας. Στο σενάριο που περιλαμβάνει τη διασύνδεση ηλεκτρικής ενέργειας, η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές θα μπορούσε να αυξηθεί σε έως 50 %. Εάν δεν υλοποιηθεί ο διασυνδεδημένος αγωγός ηλεκτρικής ενέργειας, το προαναφερθέν μερίδιο του 50 % ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές θα είναι δυνατόν να επιτευχθεί μόνο μέσω της ανάπτυξης πρόσθετης μονάδας αεριοστροβίλων συνδυασμένου κύκλου μετά το 2023. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δεν καθιστούν δυνατή την αξιολόγηση της επάρκειας των πολιτικών και των μέτρων για την επίτευξη της εν λόγω επιδίωξης.

Για τη **θέρμανση και την ψύξη**, τα επικαιροποιημένα σενάρια προβλέπουν μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές 39 % το 2030. Πρόκειται για αύξηση 1,6 εκατοστιαίας μονάδας σε σύγκριση με το προσχέδιο του ΕΣΕΚ. Επιπλέον, είναι υψηλότερη από την ενδεικτική 1,3 και 1 εκατοστιαία μονάδα που προκύπτει ως ετήσιος μέσος όρος των περιόδων 2021-2025 και 2026-2030 αντιστοίχως. Η εν λόγω αύξηση οφείλεται σε προβλέψεις για: i) περαιτέρω ανάπτυξη των αντλιών θερμότητας σε κτίρια και των τεχνολογιών ηλιακής θερμικής ενέργειας· και ii) σταθερή ζήτηση για περίοδο δέκα ετών. Δεν περιλαμβάνονται πληροφορίες για τον ρόλο της απορριπτόμενης θερμότητας ή ψύξης. Οι βασικότερες πολιτικές και μέτρα στον τομέα της θέρμανσης και της ψύξης επικεντρώνονται: i) στην αντικατάσταση παλαιών ηλιακών θερμοσυσσωρευτών για νοικοκυριά και επιχειρήσεις· και ii) στη χρήση τεχνολογιών ηλιακής ενέργειας για βιομηχανίες με διεργασίες υψηλών θερμοκρασιών. Οι ανωτέρω πολιτικές και τα μέτρα κρίνονται επαρκή για την επίτευξη της επιδίωξης, λόγω του περιορισμένου αριθμού βιομηχανιών (τσιμεντοβιομηχανία και πλινθοποιία) με διεργασίες υψηλών θερμοκρασιών.

---

¹⁴ Κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 στοιχείο α) σημείο 2) του κανονισμού 2018/1999.

Όσον αφορά τον καθορισμό της επιδίωξης σχετικά με τις **μεταφορές** στο τελικό σχέδιο, όπως απαιτείται από τα άρθρα 25 έως 27 της οδηγίας 2018/2001¹⁵, στο ΕΣΕΚ δεν περιλαμβάνονται οι συνεισφορές όλων των επιλέξιμων καυσίμων ή των εφαρμοστέων πολλαπλασιαστών και ανώτατων ορίων. Ωστόσο, το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στον τομέα των μεταφορών προβλέπεται να ανέλθει σε 14,1 % το 2030, σε σύγκριση με 7,9 % υπό το σενάριο με βάση τα υφιστάμενα μέτρα (WEM), μέσω: i) καθεστώτων στήριξης για τοπική παραγωγή βιοκαυσίμων από απόβλητα· ii) μέτρων για την αλλαγή του τρόπου εκτέλεσης των μεταφορών· και iii) παροχής κινήτρων για την αγορά ηλεκτρικών οχημάτων. Στο ΕΣΕΚ δεν γίνεται αναφορά στους μη οδικούς τρόπους μεταφοράς (αεροπορικές και πλωτές μεταφορές). Επιπλέον, το σχέδιο προβλέπει: i) χρηματοδοτικά μέτρα/κίνητρα για την αγορά ηλεκτρικών οχημάτων (καινούργιων και μεταχειρισμένων) για την περίοδο 2020 έως 2023· ii) επέκταση του προγράμματος καταμέτρησης καθαρής ενέργειας στα νοικοκυριά για την εγκατάσταση υποδομής φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων (εφαρμοστέο την περίοδο 2020-2030)· και iii) επέκταση του προγράμματος τιμολόγησης καθαρής ενέργειας σε εταιρείες για την εγκατάσταση υποδομής φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων σε δημόσιους/ιδιωτικούς χώρους —περιλαμβανομένης της αποθήκευσης— από το 2024 έως το 2030. Οι εν λόγω πολιτικές και μέτρα κρίνονται ανεπαρκή για την επίτευξη της επιδίωξης, λόγω του περιορισμένου αριθμού έξυπνων μετρητών που είναι εγκατεστημένοι και του πολύ μικρού αριθμού ηλεκτρικών οχημάτων που κυκλοφορούν στο νησί. Ένα προηγούμενο καθεστώς παροχής κινήτρων για την αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων παρείχε χρηματοδότηση μόλις για 100 αυτοκίνητα, σε σύγκριση με το περίπου μισό εκατομμύριο βενζινοκίνητων και πετρελαιοκίνητων οχημάτων. Το πρόγραμμα έχει επί του παρόντος ανασταλεί.

Ενεργειακή απόδοση

Η εθνική συνεισφορά της Κύπρου στην **ενεργειακή απόδοση** το 2030 είναι 2,4 εκατ. ΤΠΠ πρωτογενούς ενέργειας και 2,0 εκατ. ΤΠΠ τελικής ενέργειας. Τα ανωτέρω αντιστοιχούν σε εκατοστιαία μείωση ύψους 8 % (πρωτογενής) και ύψους 6 % (τελική) σε σύγκριση με τις προβολές για το 2030 του σεναρίου WEM. Σε σύγκριση με τις προβολές του σεναρίου αναφοράς PRIMES 2007, το ΕΣΕΚ αναφέρει μείωση κατά 17 % (πρωτογενής) και κατά 13 % (τελική) για το 2030.

Επιπλέον, το σχέδιο παρέχει περιγραφικά στοιχεία σχετικά με **πολιτικές και μέτρα** πέραν του 2020 που επικεντρώνονται στα κτίρια, στις επιχειρήσεις, στον φωτισμό οδών, στα ύδατα και στις μεταφορές. Το ΕΣΕΚ της Κύπρου αναλύει 18 μέτρα που η χώρα προτίθεται να εφαρμόσει, μέσω του συνδυασμού καθεστώτων επιβολής της υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης με πολλά εναλλακτικά μέτρα που αφορούν τη χρηματοδότηση, τη φορολογία και την ενημέρωση. Επιπλέον, περιέχει στοιχεία σχετικά με ζητήματα όπως: i) η σημαντικότητα· ii) η διπλή μέτρηση· iii) η φορολογία· iv) η ενεργειακή φτώχεια και v) οι μετρήσεις, η υποβολή εκθέσεων και η επαλήθευση.

Η **συνολική σωρευτική εξοικονόμηση ενέργειας** του άρθρου 7 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση¹⁶ που αναφέρεται στο τελικό ΕΣΕΚ αντιστοιχεί σε **382,49 χΤΠΠ** και υπερβαίνει κατά πολύ την απαίτηση του άρθρου 7 για εξοικονόμηση 243,04 χΤΠΠ. Η Κύπρος σχεδιάζει να εκπληρώσει την απαίτηση του άρθρου 7 μέσω ενός καθεστώτος επιβολής της υποχρέωσης

¹⁵ Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

¹⁶ Οδηγία 2012/27/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για την ενεργειακή απόδοση όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/2002.

ενεργειακής απόδοσης 100 χΤΠΠ και πολλών άλλων μέτρων, περιλαμβανομένων: i) δανείων με ευνοϊκούς όρους με στόχο την ενεργειακή απόδοση· ii) ειδικών φόρων κατανάλωσης σε καύσιμα οδικών μεταφορών που υπερβαίνουν τα ελάχιστα επίπεδα, όπως απαιτείται από την οδηγία 2003/96/ΕΚ· και iii) επιβολής τελών κατανάλωσης ενέργειας στην ηλεκτρική ενέργεια. Η εξοικονόμηση που αναμένεται από τη φορολόγηση των καυσίμων είναι μεγάλη και θα έπρεπε να αιτιολογείται πλήρως. Ωστόσο, είναι ασαφές αν η εν λόγω εξοικονόμηση λογίζεται ως επιλέξιμη και πρόσθετη σύμφωνα με το άρθρο 7. Όσον αφορά τους έξυπνους μετρητές, οι παρεχόμενες πληροφορίες είναι περιορισμένες. Επομένως, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η επάρκεια των μέτρων για την επίτευξη της επιδίωξης.

Όσον αφορά τα **κτίρια**, το ΕΣΕΚ παρουσιάζει ενδεικτικά ορόσημα για το 2030, το 2040 και 2050 όσον αφορά την τελική ζήτηση ενέργειας και την αναμενόμενη εξοικονόμηση. Επιδίωξη είναι η ανακαίνιση περίπου 63 000 νοικοκυριών (5 000 νοικοκυριά ετησίως κατά μέσο όρο) και περίπου 10 000 μη οικιστικών κτιρίων (800 κτίρια ετησίως) έως το 2030. Η επιδίωξη μοιάζει ρεαλιστική αλλά δεν είναι αρκετά φιλόδοξη, ιδίως όσον αφορά τον οικιστικό τομέα, καθώς στην Κύπρο υπάρχουν 431 059 οικιστικά και περισσότερα από 30 000 μη οικιστικά κτίρια. Έως το 2030, θα απαιτηθούν πρόσθετες επενδύσεις συνολικού ύψους περίπου 715 εκατομμυρίων EUR για ενεργειακές ανακαινίσεις σε κτίρια του οικιστικού και του τριτογενούς τομέα. Το ποσό αυτό αναμένεται ότι θα προέλθει από συνδυασμό δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Αναμένεται ότι περίπου 400 εκατομμύρια EUR θα πρέπει να χορηγηθούν από τον δημόσιο προϋπολογισμό ή από κονδύλια της ΕΕ για την ανακαίνιση κτιρίων και βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Στο κυπριακό σχέδιο παρουσιάζονται πολιτικές και μέτρα, όπως μεταξύ άλλων: i) η θέσπιση ταμείου ενέργειας που θα χορηγεί δάνεια με ευνοϊκούς όρους με στόχο την ενεργειακή απόδοση· και ii) η προώθηση των ανακαινίσεων με στόχο την ενεργειακή απόδοση σε κατοικίες και κτίρια της δημόσιας διοίκησης μέσω διαρθρωτικών ταμείων. Τα ανωτέρω δεν έχουν ενεργοποιηθεί προς το παρόν. Ωστόσο, δεν υπάρχει σαφές χρονοδιάγραμμα για αυτό και οι πηγές χρηματοδότησης για ορισμένα μέτρα είναι ασαφείς. Στις 13 Μαΐου 2020, η Κύπρος υπέβαλε την οικεία μακροπρόθεσμη στρατηγική ανακαίνισης κτιρίων¹⁷.

Ενεργειακή ασφάλεια

Η διατήρηση υψηλού επιπέδου ασφάλειας όσον αφορά τον ενεργειακό εφοδιασμό αποτελεί προτεραιότητα για τον υπό εξέλιξη μετασχηματισμό του ενεργειακού συστήματος. Το σχέδιο παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο η Κύπρος θα βελτιώσει την **ενεργειακή ασφάλειά** της μέσω του μελλοντικού EuroAsia Interconnector¹⁸ και μέσω της αύξησης του μεριδίου της ενέργειας από εγχώριες ανανεώσιμες πηγές. Όσον αφορά τους κινδύνους, το σχέδιο λαμβάνει υπόψη τους ειδικούς κινδύνους που αφορούν τις απομονωμένες ενεργειακές νησίδες.

Όσον αφορά τη **διαφοροποίηση των πηγών**, το σχέδιο υπενθυμίζει την μεγάλη εξάρτηση της Κύπρου από τις εισαγωγές, ιδίως πετρελαίου και προϊόντων πετρελαίου, που αποτελούν επί του παρόντος την μεγαλύτερη πηγή ενέργειας της χώρας. Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από εγχώριες ανανεώσιμες πηγές θα μπορούσε επίσης να παίζει πρωτεύοντα ρόλο στο μελλοντικό ενεργειακό μείγμα.

¹⁷ Στις 13 Μαΐου 2020, η Κύπρος υπέβαλε την οικεία μακροπρόθεσμη στρατηγική ανακαίνισης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 2α της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. Ωστόσο, η παρούσα αξιολόγηση βασίζεται μόνο στα σχετιζόμενα με τα κτίρια στοιχεία που περιλαμβάνονται στο τελικό ΕΣΕΚ.

¹⁸ <https://euroasia-interconnector.com/>

Όσον αφορά το **πετρέλαιο και το φυσικό αέριο**, η Κύπρος αποσκοπεί στην αύξηση του ρόλου του φυσικού αερίου, το οποίο θα μπορούσε να αντικαταστήσει το πετρέλαιο στην ηλεκτροπαραγωγή. Επιπλέον, η Κύπρος σχεδιάζει να διαφοροποιήσει τις οδούς διανομής μέσω, μεταξύ άλλων, της δημιουργίας αγωγών, εγκαταστάσεων υδροποιημένου φυσικού αερίου και μιας νέας εγκατάστασης αποθήκευσης πετρελαίου.

Η Κύπρος αναβαθμίζει και εκσυγχρονίζει τις **εγκαταστάσεις αποθήκευσης** πετρελαίου και υδροποιημένου αερίου πετρελαίου. Επιπλέον, κατασκευάζει μια εγκατάσταση εισαγωγής υδροποιημένου φυσικού αερίου, προκειμένου να βελτιώσει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της και να μειώσει το κόστος ηλεκτροπαραγωγής. Το σχέδιο προβλέπει σημαντικά περαιτέρω μέτρα και επενδύσεις για την ενίσχυση της ευελιξίας και των ικανοτήτων αποθήκευσης, προκειμένου να διασφαλιστεί επαρκής ικανότητα ηλεκτροπαραγωγής. Η Κύπρος εξετάζει το ενδεχόμενο εισαγωγής στρατηγικού αποθέματος ηλεκτρικής ενέργειας ως πιθανό μέτρο για το εγγύς μέλλον.

Το σχέδιο δεν εξετάζει ζητήματα **κυβερνοασφάλειας**.

Το σχέδιο προβλέπει επαρκείς συνδέσεις με τα **σχέδια έκτακτης ανάγκης** για το φυσικό αέριο, την ηλεκτρική ενέργεια και το πετρέλαιο, μέσω των εφαρμοστέων τομεακών κανόνων. Ωστόσο, στο σχέδιο δεν γίνεται άμεση αναφορά στα εν λόγω σχέδια.

Γενικότερα, στο σχέδιο δεν γίνεται ποσοτικοποίηση των στόχων αλλά οι **πολιτικές και τα μέτρα** που προβλέπονται κρίνεται ότι επαρκούν για την επίτευξη των στόχων στον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας.

Εσωτερική αγορά ενέργειας

Το σχέδιο αναφέρει ότι η Κύπρος στοχεύει σε ένα **επίπεδο διασύνδεσης** της τάξης του 15 % για το 2030, το οποίο συμμορφώνεται με την επιδίωξη που έχει καθοριστεί σε επίπεδο ΕΕ. Το σχέδιο απαριθμεί υπό εξέλιξη έργα κοινού ενδιαφέροντος που διασφαλίζουν τη διασυνδεσιμότητα, καθώς, επί του παρόντος, η Κύπρος αποτελεί ενεργειακή νησίδα χωρίς ικανότητα διασύνδεσης. Ένα βασικό έργο για τη βελτίωση της διασύνδεσης είναι ο διασυνδετήριος αγωγός «EurAsia Interconnector» που θα συνδέσει τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας της Κρήτης, της Κύπρου και του Ισραήλ. Ο εν λόγω διασυνδετήριος αγωγός θα είναι έτοιμος προς λειτουργία έως το 2024 και θα δημιουργήσει ακόμα μεγαλύτερες φιλοδοξίες για μελλοντική διασύνδεση. Θα υλοποιηθεί σε δύο φάσεις, εκ των οποίων η πρώτη θα αντιστοιχεί σε ικανότητα διασύνδεσης 1 000 MW και η δεύτερη σε 2 000 MW. Έως το 2030, ο διασυνδετήριος αγωγός θα εξυπηρετεί τη ζήτηση αιχμής της Κύπρου (1 000 MW). Οι διασυνδέσεις σε επίπεδο συστήματος με την Ελλάδα και το Ισραήλ αναμένεται ότι θα καταστήσουν δυνατή τη βελτιστοποίηση και την ενσωμάτωση της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, σε περιφερειακό επίπεδο.

Λαμβάνοντας υπόψη την επιδίωξη το 26 % της ηλεκτρικής ενέργειας να παράγεται από ανανεώσιμες πηγές το 2030, το ΕΣΕΚ παρέχει μια επισκόπηση όσον αφορά την ανάπτυξη: i) των διαφορετικών πηγών **ευελιξίας**, ειδικότερα της χωρίς διακρίσεις συμμετοχής στην αγορά απόκρισης ζήτησης (το δυναμικό της οποίας εκτιμάται στα 50 MW, ήτοι στο 5% του φορτίου αιχμής, έως το 2030)· και ii) της αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας. Το ΕΣΕΚ απαριθμεί περαιτέρω μέτρα που έχουν σχεδιαστεί για την καλύτερη ενσωμάτωση της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής ιδιοκατανάλωσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της καταμέτρησης καθαρής ενέργειας και της αποκεντρωμένης αποθήκευσης.

Το σχέδιο παρέχει επαρκή επισκόπηση των ισχυουσών **συνθηκών της αγοράς** ηλεκτρικής ενέργειας. Η Κύπρος έχει θέσει ως στόχο: i) να εισαγάγει ανταγωνιστικές αγορές χονδρικής· ii) να ενσωματώσει την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές· και iii) να επιτύχει διασυνδεσιμότητα με την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ. Ειδικότερα, όσον αφορά τα ζητήματα αγορών λιανικής, σε ορισμένα σημεία, το σχέδιο δεν περιλαμβάνει λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την ισχύουσα κατάσταση της αγοράς λιανικής. Επιπλέον, δεν περιλαμβάνει ποσοτικά στοιχεία και άλλες επιδιώξεις σχετικά με την ανταγωνιστικότητα στις αγορές λιανικής. Η Κύπρος έχει δηλώσει ότι θα εισαγάγει τις εν λόγω επιδιώξεις και στοιχεία σε μεταγενέστερο στάδιο. Αυτό είναι έως ένα σημείο κατανοητό, καθώς τα σχέδια της χώρας για τη λειτουργία ανταγωνιστικών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας θα είναι έτοιμα προς υλοποίηση στο τέλος του 2021. Ωστόσο, στο ΕΣΕΚ δεν περιλαμβάνονται: i) ζητήματα ενδεχόμενων φραγμών εισόδου στη λιανική αγορά· ii) βασικοί δείκτες επιδόσεων· και iii) μηχανισμός για την παρακολούθηση των εξελίξεων και της προόδου όσον αφορά τη βελτίωση του ανταγωνισμού στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Επί του παρόντος, η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου εξακολουθεί να είναι ο μοναδικός προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα.

Το τελικό σχέδιο περιλαμβάνει πολλούς **στόχους και μέτρα πολιτικής** που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά ενέργειας (π.χ. μέτρα που διασφαλίζουν τη χωρίς διακρίσεις συμμετοχή νέων φορέων της αγοράς και τις διαφορετικές πηγές ευελιξίας σε όλες τις αγορές ενέργειας). Επιπλέον, περιγράφει σχέδια για τον εκσυγχρονισμό της υποδομής δικτύου, μέσω, μεταξύ άλλων, της εγκατάστασης 400 000 έξυπνων μετρητών έως το 2027. Το σχέδιο θεωρεί τους ανωτέρω έξυπνους μετρητές ως προαπαιτούμενο για τη σταδιακή άρση των φραγμών εισόδου τόσο για νέους φορείς της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας όσο και για νέες τεχνολογίες της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (ενεργοί πελάτες, ενεργειακές κοινότητες πολιτών, φορείς συγκέντρωσης, χαρακτηριστικά απόκρισης ζήτησης). Τα εν λόγω μέτρα, τα οποία επίσης αναλύονται ως προς τον ρόλο τους στη μείωση της ενεργειακής φτώχειας, σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής, κρίνονται επαρκή για την επίτευξη των γενικών στόχων.

Όσον αφορά την **ενεργειακή φτώχεια**, η Κύπρος αναφέρει τα κατωτέρω αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τα πληττόμενα νοικοκυριά: το 5,8 % του συνολικού πληθυσμού είναι ευάλωτο στην ενεργειακή φτώχεια, ενώ το 2,62 % βρίσκεται σε κατάσταση ενεργειακής φτώχειας. Από το 2013, το 1,5 % του πληθυσμού υπέβαλε αίτηση και επωφελήθηκε από υφιστάμενα μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας. Πέρα από τα υφιστάμενα μέτρα, το σχέδιο ανακοινώνει την πρόθεση της κυβέρνησης: i) να επεκτείνει —αρχίζοντας από το 2020— τις κατηγορίες ευάλωτων πελατών ηλεκτρικής ενέργειας· και ii) να εισαγάγει εισοδηματικά κριτήρια για την καλύτερη στόχευση των μέτρων σε αυτούς που έχουν ανάγκη. Ωστόσο, στο σχέδιο δεν περιλαμβάνεται στόχος για τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας.

Έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα

Το στρατηγικό πλαίσιο της χώρας για την **έρευνα και την καινοτομία** στηρίζεται σε εννέα πυλώνες και παράγοντες στρατηγικής σημασίας. Το προβλεπόμενο σύστημα διακυβέρνησης περιγράφεται λεπτομερώς και φαίνεται επαρκές, παρά την πολυπλοκότητά του. Επιπλέον, το ΕΣΕΚ παρουσιάζει κατάλογο προτεινόμενων δραστηριοτήτων Ε&Κ και πιστώσεις του προϋπολογισμού για τις εν λόγω δραστηριότητες από το εθνικό ταμείο για την ενέργεια και το κλίμα με συγκεκριμένο προϋπολογισμό για κάθε δράση. Το ΕΣΕΚ προβλέπει ότι οι δαπάνες για Ε&Α θα φτάσουν έως το 1,5 % του ΑΕΠ το 2023, κάτι που αντιστοιχεί σε ετήσιες δαπάνες 395 εκατομμυρίων EUR. Επιπλέον, το ΕΣΕΚ στοχεύει στην αύξηση του μεριδίου της ιδιωτικής επένδυσης σε Ε&Κ από 43 % το 2017 σε 50 % έως το 2023. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, το φυσικό αέριο και η ενεργειακή απόδοση καθορίζονται ως προτεραιότητες. Στο σενάριό της για

το 2050, η Κύπρος σχεδιάζει να καταστεί εξαγωγέας ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης, κυρίως, από ηλιακή ενέργεια. Ταυτόχρονα, η διάθεση του φυσικού αερίου θα λειτουργεί εφεδρικά και για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Στο ΕΣΕΚ παρουσιάζεται αναλυτικός πίνακας με νέες πολιτικές και μέτρα για την περίοδο 2021-2030. Οι εν λόγω πολιτικές και μέτρα στοχεύουν κυρίως στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στις καθαρές μεταφορές και στην αποθήκευση. Παρόλο που δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με τον ποσοτικό αντίκτυπο των επιμέρους πολιτικών και μέτρων, θεωρητικά, οι πολιτικές και τα μέτρα που προβλέπονται θα πρέπει να επαρκούν για την επίτευξη της επιδίωξης.

Στο ΕΣΕΚ γίνεται αναφορά στο **στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών**, σε συνδυασμό με το σχέδιο για τις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, ως οδηγό για να προσδιορίσουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς τομείς προτεραιότητας της Ε&Κ που ανταποκρίνονται τόσο στις ανάγκες της αγοράς όσο και στις εθνικές επιδιώξεις απανθρακοποίησης. Επιπλέον, το σχέδιο προβλέπει κατάλογο ανταγωνιστικών ενωσιακών προγραμμάτων για την ενέργεια και το κλίμα για την περίοδο 2014-2020, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών χρηματοδοτικών κονδυλίων. Ωστόσο, τα εν λόγω προγράμματα δεν κατανέμουν τους εθνικούς χρηματοδοτικούς πόρους ή τις δραστηριότητες ανά σχέδιο υλοποίησης, ούτε αναφέρονται στον τρόπο με τον οποίο το στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών θα βοηθήσει την Κύπρο να επιτύχει τους εθνικούς στόχους της για την ενέργεια και το κλίμα.

Όσον αφορά την **ανταγωνιστικότητα**, η Κύπρος παρουσιάζει στο ΕΣΕΚ της δύο χωριστούς στόχους. Ο πρώτος στόχος είναι η μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές ενέργειας, καθώς και των συναφών κινδύνων και του συνεπαγόμενου κόστους για προϊόντα και υπηρεσίες. Επιπλέον, ο εν λόγω στόχος προσδιορίζει μια σειρά επενδυτικών προτεραιοτήτων για την αύξηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της εξοικονόμησης ενέργειας με ταυτόχρονη αύξηση του εθνικού ΑΕΠ και της απασχόλησης κατά 0,3 % αντιστοίχως την περίοδο 2021-2030. Ο δεύτερος στόχος καθορίζεται στη νέα βιομηχανική πολιτική της χώρας για την περίοδο 2019-2030. Ο εν λόγω στόχος είναι η δημιουργία εύρωστων, ευέλικτων, ευφυών και τεχνολογικά προηγμένων βιομηχανιών και υπηρεσιών που θα συνεισφέρουν ουσιαστικά στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας και στην ευημερία των πολιτών της. Οι υφιστάμενες και προγραμματισμένες πολιτικές και μέτρα στο πλαίσιο του εν λόγω στόχου αφορούν: i) την έρευνα στους τομείς της ενέργειας και του κλίματος· ii) την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών· iii) συμπράξεις που θα καταστήσουν τη χώρα κόμβο καινοτομίας για καθαρές τεχνολογίες και θα επιταχύνουν τις νεοφυείς επιχειρήσεις· iv) την εφαρμογή μέτρων για την εξοικονόμηση ενέργειας και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας· v) βελτιώσεις υποδομών· και vi) την προώθηση του εκσυγχρονισμού και των τεχνολογιών των πληροφοριών. Οι εν λόγω πολιτικές και μέτρα συνάδουν με τις προκλήσεις και το όραμα που διατυπώνονται στους στόχους, παρά το γεγονός ότι, στο πλαίσιο των εν λόγω πολιτικών και μέτρων, γίνεται περιορισμένη αναφορά στις δεξιότητες. Ωστόσο, στο σχέδιο περιλαμβάνονται περισσότερο πλαίσια χρηματοδότησης και δράσεις παρά συγκεκριμένες επιδιώξεις.

4. ΣΥΝΟΧΗ, ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Στο τελικό σχέδιο εξετάζονται οι **διασυνδέσεις** και οι συνέργειες μεταξύ διαφόρων πολιτικών με σκοπό την απανθρακοποίηση (εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές) και την ενεργειακή απόδοση. Οι συνέργειες και οι διασυνδέσεις μεταξύ των στόχων απανθρακοποίησης και των στόχων για ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού θα πρέπει να

εξεταστούν περαιτέρω και καλύτερα. Το σχέδιο περιέχει σύντομη αναφορά στις διασυνδέσεις μεταξύ της χρήσης βιοενέργειας και της χρήσης γης.

Περιλαμβάνονται πολύ αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τις **επενδυτικές ανάγκες** και τους επενδυτικούς μηχανισμούς, τα οποία καλύπτουν: i) την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές· ii) τον μετασχηματισμό του δικτύου και την εισαγωγή έξυπνων μετρητών στη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας· iii) τη βελτίωση των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας· iv) υποδομές για την εισαγωγή και τη χρήση φυσικού αερίου· v) την αύξηση ενεργειακής απόδοσης στην ηλεκτροπαραγωγή· vi) δράσεις για ενεργειακή απόδοση σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, στον δημόσιο τομέα και στον τομέα των υδάτων· vii) τις υποδομές μεταφορών και τη βιώσιμη κινητικότητα· και viii) την τεχνολογική έρευνα. Το σχέδιο περιλαμβάνει αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις επενδυτικές ανάγκες ανά τομέα, αλλά δεν γίνεται σαφές ποιο μέρος των εν λόγω αναγκών πρόκειται να καλυφθεί από τον εθνικό προϋπολογισμό, ποιο μέρος από ενωσιακή χρηματοδότηση και ποιο μέρος από ιδιωτικές επενδύσεις. Επιπλέον, το ΕΣΕΚ διευκρινίζει ότι η μετάβαση σε ένα πιο αγορακεντρικό σχέδιο δημοσιονομικής στήριξης των έργων στον τομέα του κλίματος και της ενέργειας θα αποτελέσει πρόκληση και παράλληλα περιγράφει τα εμπόδια που υφίστανται για την εν λόγω μετάβαση. Το ΕΣΕΚ περιέχει πλήρη και αναλυτική μακροοικονομική αξιολόγηση, η οποία περιλαμβάνει τις επιπτώσεις στην οικονομική παραγωγή, στους διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, στην απασχόληση και στις τιμές της ενέργειας. Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε για την εκτίμηση των επενδυτικών αναγκών στο πλαίσιο των διαφορετικών διαστάσεων/τομέων δεν είναι πάντοτε σαφής.

Το ΕΣΕΚ περιλαμβάνει περιγραφή των υφιστάμενων **επιδοτήσεων της ενέργειας** από ανανεώσιμες πηγές, ιδίως όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα. Το σχέδιο αναφέρει ότι οι επιδοτήσεις ενέργειας χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες: στις επιδοτήσεις που προβλέπονται για τη στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στις επιδοτήσεις των τιμών προϊόντων πετρελαίου. Το σχέδιο δεν φαίνεται να αποτυπώνει πλήρως διεθνώς χρησιμοποιούμενους ορισμούς. Στο τελικό σχέδιο δεν περιλαμβάνεται χρονοδιάγραμμα για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων ενέργειας, ιδίως όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα.

Όσον αφορά τη **δίκαιη και ισότιμη μετάβαση**, το ΕΣΕΚ παρέχει μια πολύ καλή αναλυτική βάση σχετικά με τις επιπτώσεις της μετάβασης, συμπεριλαμβανομένης της επίπτωσής της στην απασχόληση. Ωστόσο, δεν περιλαμβάνει προτάσεις για μέτρα μετριασμού των ανωτέρω πιθανών επιπτώσεων στην απασχόληση και στις πρωτοβουλίες για αναβάθμιση των δεξιοτήτων και απόκτηση νέων δεξιοτήτων.

Το τελικό σχέδιο παρέχει στοιχεία και αναλύσεις σχετικά με την **ποιότητα του αέρα** και την πολιτική για τις εκπομπές στην ατμόσφαιρα. Επιπλέον, περιλαμβάνει λεπτομερή, ποσοτική περιγραφή των επιπτώσεων των πρόσθετων μέτρων στους αέριους ρύπους, σε σύγκριση με τα υφιστάμενα μέτρα. Σύμφωνα με την εν λόγω αναλυτική περιγραφή, οι εκπομπές αερίων ρύπων αναμένεται να μειωθούν, με εξαίρεση τις εκπομπές διοξειδίου του θείου, λόγω της αυξημένης ηλεκτροπαραγωγής με χρήση πετρελαίου. Οι επιπτώσεις της ηλεκτροπαραγωγής με χρήση πετρελαίου θα πρέπει να μετριαστούν προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η Κύπρος συνεχίζει να τηρεί τις δεσμεύσεις για μείωση των εκπομπών του εν λόγω ρύπου, κατ' εφαρμογή της οδηγίας (ΕΕ) 2016/2284. Το ΕΣΕΚ αναφέρεται στο εθνικό σχέδιο για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα στην Κύπρο, το οποίο εγκρίθηκε τον Μάιο του 2018.

Η **κυκλική οικονομία** και το δυναμικό της για την μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου αναφέρεται μόνο σε σχέση με τη διαχείριση αποβλήτων. Οι αναλύσεις του ΕΣΕΚ σχετικά με τις αλληλεπιδράσεις με την κυκλική οικονομία είναι αρκετά αποσπασματικές, ενώ δεν καλύπτεται η πρόληψη, ούτε παρέχεται ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων.

Το τελικό σχέδιο δεν κάνει σχεδόν καμία αναφορά στις συνέργειες και τις αντισταθμίσεις μεταξύ της πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα και της **βιοποικιλότητας** και στον ρόλο των υπηρεσιών οικοσυστήματος για μετριασμό και προσαρμογή. Δεν αναλύεται η βιώσιμη προσφορά βιομάζας, παρά τον βασικό ρόλο της βιοενέργειας στο ενεργειακό μείγμα.

Το ΕΣΕΚ περιλαμβάνει πορείες για τη **ζήτηση βιοενέργειας και την προσφορά βιομάζας** ανά πρώτη ύλη και προέλευση. Καθώς επί του παρόντος δεν χρησιμοποιείται δασική βιομάζα (ούτε υπάρχουν σχέδια χρήσης της στο μέλλον), εκτιμάται ότι δεν θα υπάρξει αντίκτυπος στην καταβόθρα LULUCF.

Το ΕΣΕΚ δεν εξετάζει τη συνέπεια των σχεδίων **προσαρμογής** της χώρας με άλλες πολιτικές. Για παράδειγμα, δεν παρέχονται πληροφορίες σχετικά με το πώς οι κίνδυνοι της κλιματικής αλλαγής θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον ενεργειακό εφοδιασμό (π.χ. δασικές πυρκαγιές και καταγίδες που καταστρέφουν τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας), παρά το γεγονός ότι στην εθνική στρατηγική προσαρμογής της Κύπρου ο τομέας της ενέργειας θεωρείται σημαντικός.

Για τη διόρθωση αυτής της παράλειψης, θα πρέπει να προσδιοριστούν επακριβώς οι κλιματικοί κίνδυνοι για τον τομέα της ενέργειας και να συνοδεύονται από συγκεκριμένες πολιτικές και μέτρα. Τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης θα πρέπει να διατυπωθούν με τρόπο που λαμβάνει υπόψη τα παράλληλα οφέλη της προσαρμογής και τις αντισταθμίσεις στο πλαίσιο μελλοντικών κλιματικών σεναρίων.

Επίσης, απουσιάζουν πληροφορίες για τα παράλληλα οφέλη της προσαρμογής και τις αντισταθμίσεις για την ενεργειακή απόδοση, όπως, για παράδειγμα, στον τομέα της θερμικής διαχείρισης των κτιρίων. Η εφαρμογή της αρχής της προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο, το οποίο έχει ληφθεί υπόψη στο ΕΣΕΚ. Το σχέδιο διευκρινίζει ότι, κατά τον σχεδιασμό των πολιτικών για την ενέργεια και το κλίμα που περιλαμβάνονται στο ΕΣΕΚ, προτεραιότητα θα πρέπει να δίνεται στις πολιτικές και τα μέτρα που μειώνουν την πρωτογενή ή την τελική κατανάλωση ενέργειας και βελτιώνουν την ενεργειακή ασφάλεια. Επιπλέον, αναφέρει ότι άλλα μέτρα θα πρέπει να εξετάζονται μόνο εφόσον οι δράσεις ενεργειακής απόδοσης κρίνονται ανέφικτες ή πολύ δαπανηρές.

Στο ΕΣΕΚ γίνεται απλή αναφορά στην πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» χωρίς να παρέχονται λεπτομέρειες.

Η τελική έκδοση του σχεδίου συμμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό με τις απαιτήσεις διαφάνειας των δεδομένων και τους κανόνες χρήσης των ευρωπαϊκών στατιστικών.

5. ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ COVID-19

Η Κύπρος πρέπει να προχωρήσει γρήγορα στην υλοποίηση του τελικού της ενοποιημένου εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα που κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 22 Ιανουαρίου 2020. Η παρούσα ενότητα παρέχει στην Κύπρο καθοδήγηση για τη φάση υλοποίησης.

Επιπλέον, αναφέρεται στη σύνδεση μεταξύ του τελικού σχεδίου και των προσαρμογών ανάκαμψης από την κρίση της νόσου COVID-19, υποδεικνύοντας πιθανά μέτρα προτεραιότητας για το κλίμα και την ενέργεια, τα οποία η Κύπρος θα μπορούσε να εξετάσει κατά την κατάρτιση

του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας¹⁹.

Καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή του εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα

Το τελικό ΕΣΕΚ της Κύπρου θέτει ως επιδίωξη για το 2030 να μειωθούν οι εγχώριες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου εκτός του ΣΕΔΕ κατά 21 % σε σύγκριση με το 2005, σύμφωνα με την επιδίωξη που θέτει ο κανονισμός για τον επιμερισμό των προσπαθειών²⁰ για μείωση κατά 24 %, αξιοποιώντας τις διαθέσιμες δυνατότητες ευελιξίας για την Κύπρο. Με τα υφιστάμενα μέτρα, προβλέπεται απόκλιση 14 εκατοστιαίων μονάδων για την επίτευξη της επιδίωξης βάσει του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών. Για να μειωθεί η εναπομένουσα απόκλιση με τα προγραμματισμένα μέτρα, το ΕΣΕΚ παραπέμπει στη χρήση των μηχανισμών ευελιξίας, όπως η αποταμίευση πλεονασμάτων σωρευτικών ετήσιων δικαιωμάτων εκπομπής και τα καθαρα πιστωτικά μόρια από LULUCF.

Η κυπριακή συνεισφορά στην επιδίωξη της ΕΕ για το 2030 όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας βρίσκεται πολύ κοντά στο μερίδιο που προκύπτει βάσει του τύπου του παραρτήματος II του κανονισμού για τη διακυβέρνηση, παρόλο που η συνεισφορά της όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση χαρακτηρίζεται από μάλλον χαμηλή φιλοδοξία. Ωστόσο, το σχέδιο δεν εγγυάται την επιτυχή και πλήρη εφαρμογή των πρόσθετων πολιτικών και μέτρων μετά το 2022. Ο λόγος είναι ότι η Κύπρος χρειάζεται: i) σημαντικές επενδύσεις μέσω δημόσιων και ενωσιακών κονδυλίων για ενεργειακές ανακαινίσεις σε κτίρια και στη βιομηχανία· και ii) ουσιαστική δέσμευση στην προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και των ηλεκτρικών οχημάτων.

Όσον αφορά τις **ανανεώσιμες πηγές ενέργειας**, η Κύπρος έχει δεσμευτεί να αυξήσει το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας στο 22,9 %. Απαραίτητη κρίνεται η εξέταση πιθανών τρόπων για τη γεφύρωση της εν λόγω απόκλισης, καθώς και η ανάλυση άλλων προηγμένων λύσεων (όπως η απόκριση ζήτησης και οι συσσωρευτές) πριν από το 2030. Οι προηγμένες λύσεις αναμένεται να εξομαλύνουν τις διακυμάνσεις της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, διευκολύνοντας έτσι τη χρήση μεγαλύτερων μεριδίων παραγωγής ενέργειας από μεταβλητές ανανεώσιμες πηγές. Η ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών για την ενεργειακή απόδοση στη θέρμανση, την ψύξη και τις μεταφορές —στις οποίες θα περιλαμβάνονται ορόσημα για τα μερίδια των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στους δύο τομείς— θα διευκόλυνε την απανθρακοποίησή τους.

Όσον αφορά την **ενεργειακή απόδοση**, η Κύπρος θα μπορούσε να επωφεληθεί από την έγκριση και την υλοποίηση πρόσθετων πολιτικών και μέτρων, από τα οποία θα προέκυπτε πρόσθετη εξοικονόμηση ενέργειας έως το 2030. Είναι σημαντικό να αξιολογηθούν ορθά οι επιπτώσεις και η αναμενόμενη εξοικονόμηση ενέργειας από τις πολιτικές και τα μέτρα που προτείνονται, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική συνεισφορά τους στην επίτευξη των επιδιώξεων. Επιπλέον,

¹⁹ Στις 17 Σεπτεμβρίου 2020, η Επιτροπή παρουσίασε την ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021, (COM(2020) 575 final), καθώς και κατευθύνσεις που θα διευκολύνουν τα κράτη μέλη να προετοιμάσουν και να υποβάλουν με συνεκτικό τρόπο τα εθνικά τους σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με την επιφύλαξη των διαπραγματεύσεων για την πρόταση κανονισμού για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής. Καθοδήγηση προς τα κράτη μέλη — Σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, SWD (2020) 205 final).

²⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/842.

πρέπει να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή της αρχής της προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση σε όλες τις πτυχές του ενεργειακού συστήματος. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό κατά τον σχεδιασμό νέων σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούν με φυσικό αέριο, όπου θα πρέπει να αξιολογηθούν πλήρως οι δυνατότητες ανάπτυξης κατανεμημένης ηλεκτροπαραγωγής από πίνακες φωτοβολταϊκών συστοιχιών. Η επίτευξη της εγκατάστασης έξυπνων μετρητών σε μεγάλη κλίμακα θα καταστήσει δυνατή αυτήν την εξέλιξη.

Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στα κτίρια παρουσιάζει μεγάλο δυναμικό για την επίτευξη της εξοικονόμησης ενέργειας και τη συνεισφορά στην ανάκαμψη της οικονομίας μετά την πανδημία της νόσου COVID-19. Μέσω της αξιοποίησης της δυναμικής της πρωτοβουλίας «**Κύμα ανακαινίσεων**»²¹, η Κύπρος έχει περιθώριο να εντείνει τις προσπάθειές της να βελτιώσει την ενεργειακή απόδοση του υφιστάμενου κτιριακού δυναμικού με συγκεκριμένα μέτρα, επιδιώξεις και δράσεις, δίνοντας, παράλληλα, τη δέουσα προσοχή στην ενεργειακή φτώχεια. Περαιτέρω στήριξη για την ανακαίνιση δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων θα μπορούσε να παρασχεθεί μέσω πρόσθετης δημόσιας χρηματοδότησης και μέσω της μόχλευσης ενωσιακών και εθνικών προϋπολογισμών με ιδιωτικά κεφάλαια, συνδυάζοντας επιχορηγήσεις, δανειοδοτήσεις, εγγυήσεις και επιδοτήσεις δανείων. Η Κύπρος θα είναι σε θέση να στηρίξει τις σημαντικές δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας του υφιστάμενου κτιριακού δυναμικού της μέσω της εφαρμογής της οικείας μακροπρόθεσμης στρατηγικής ανακαίνισης σύμφωνα με το άρθρο 2α της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων²².

Όσον αφορά την **ενεργειακή ασφάλεια**, θα πρέπει να εφαρμοστούν γρήγορα τα μέτρα που αφορούν τον τομέα του φυσικού αερίου, ώστε, μόλις το φυσικό αέριο καταστεί ουσιαστικό συστατικό στοιχείο του ενεργειακού μείγματος, να μην αποτελεί πηγή ανησυχίας όσον αφορά την ενεργειακή ασφάλεια. Ο EuroAsia Interconnector θα παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στον τερματισμό της απομόνωσης του δικτύου της ηλεκτρικής ενέργειας. Η Κύπρος θα επωφεληθεί από τη θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων για την ενίσχυση της κυβερνοασφάλειας στον τομέα της ενέργειας.

Όσον αφορά την **αγορά ενέργειας**, η Κύπρος καλείται ιδιαίτερα να ενισχύσει την παρακολούθηση και την ανάλυση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά λιανικής της, με στόχο μια πλήρως λειτουργική και ανταγωνιστική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικότερα, τα ανωτέρω μπορούν να επιτευχθούν μέσω: i) της καλύτερης εξέτασης των υποκείμενων αιτιών των φραγμών εισόδου· ii) της θέσπισης μηχανισμού (π.χ. βασικοί δείκτες επιδόσεων) για την παρακολούθηση των εξελίξεων και της προόδου· iii) της αξιολόγησης του επιπέδου συγκέντρωσης της αγοράς και του εντοπισμού πρακτικών αντίθετων προς τον ανταγωνισμό· και iv) της εισαγωγής δυνητικών διορθωτικών μέτρων.

Η Κύπρος θα μπορούσε να επωφεληθεί από την επιλογή σαφών δεικτών για την παρακολούθηση της επίτευξης των ορόσημων προς την εκπλήρωση των στόχων της όσον αφορά την **E&K και την ανταγωνιστικότητα**. Με την πάροδο του χρόνου, η συγκέντρωση αναλυτικότερων στοιχείων για την E&K και την ανταγωνιστικότητα θα συμβάλουν στην ενίσχυση αυτής της διαδικασίας. Η Κύπρος ενθαρρύνεται να διασφαλίσει συνέργειες μεταξύ των δράσεων για E&K και ανταγωνιστικότητα και των δραστηριοτήτων του στρατηγικού σχεδίου ενεργειακών

²¹ Ανακοίνωση «Κύμα ανακαινίσεων για την Ευρώπη – οικολογικά κτίρια, θέσεις εργασίας, καλύτερη ζωή», COM(2020) 662 και SWD(2020) 550.

²² Στις 13 Μαΐου 2020, η Κύπρος υπέβαλε την οικεία μακροπρόθεσμη στρατηγική ανακαίνισης κατ' εφαρμογή του άρθρου 2α της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

τεχνολογιών. Η Κύπρος θα μπορούσε επίσης να επωφεληθεί από την περαιτέρω ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ του στόχου της ανταγωνιστικότητας, αφενός, και των πολιτικών και των μέτρων που πρόκειται να εφαρμοστούν σε άλλους τομείς, αφετέρου, (όπως η ενέργεια, το κλίμα, οι μεταφορές, κ.λπ.) έως το 2030.

Στο ΕΣΕΚ της, η Κύπρος εκτιμά ότι το συνολικό ποσό των **επενδύσεων** στον τομέα του κλίματος και της ενέργειας στη χώρα από το 2021 έως το 2030 θα ανέλθει σε 13,7 δισ. EUR, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου θα διατεθεί στις οδικές μεταφορές. Επιπλέον, η κυβέρνηση έχει αναλύσει τις επενδυτικές ανάγκες ανά τομέα. Για να υλοποιήσει τα επενδυτικά σχέδιά της, η Κύπρος πρέπει να παράσχει στοιχεία σχετικά με την αναμενόμενη συνεισφορά του εθνικού προϋπολογισμού στη χρηματοδότηση των επενδύσεων σε κάθε τομέα. Ένα μεγάλο μερίδιο της χρηματοδότησης θα πρέπει να προέλθει από ιδιωτικές πηγές. Επομένως, είναι σημαντικό —όπως αναφέρεται στο σχέδιο— να δημιουργηθούν τα κατάλληλα πλαίσια για την ανάπτυξη των εν λόγω ιδιωτικών πηγών.

Η Κύπρος καλείται να συνεχίσει τις υπό εξέλιξη προσπάθειες **περιφερειακής συνεργασίας**, προκειμένου να εντείνει τις ανταλλαγές και τις πρωτοβουλίες που θα διευκολύνουν την υλοποίηση του εθνικού σχεδίου της για την ενέργεια και το κλίμα. Ειδικότερα, η περιφερειακή συνεργασία της θα ενισχυθεί εφόσον επικεντρωθεί: i) στην απανθρακοποίηση· ii) στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας· iii) σε πρωτοβουλίες με στόχο την ενεργειακή απόδοση· iv) στην εσωτερική αγορά· v) στην ενεργειακή ασφάλεια· vi) στην E&K· και στην vii) ανταγωνιστικότητα. Η Κύπρος καλείται να διερευνήσει περαιτέρω τις δυνατότητες της πρωτοβουλίας «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ»²³. Επιπλέον, η Κύπρος καλείται να αξιοποιήσει καλύτερα το δυναμικό των **πολυεπίπεδων διαλόγων για το κλίμα και την ενέργεια** με σκοπό την ενεργό συνεργασία με περιφερειακές και τοπικές αρχές, κοινωνικούς εταίρους, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, την επιχειρηματική κοινότητα, επενδυτές και άλλους σχετικούς ενδιαφερομένους και να συζητήσει μαζί τους τα διάφορα σενάρια που προβλέπονται για τις ενεργειακές και κλιματικές πολιτικές της.

Επιπλέον, η Κύπρος ενθαρρύνεται να συνεχίσει να παρακολουθεί προσεκτικά τις διανεμητικές επιπτώσεις της μετάβασης και την **ενεργειακή φτώχεια** στην επικράτειά της, καθώς και να ενισχύσει τις εθνικές πολιτικές και τα στοχευμένα μέτρα για την καταπολέμησή της. Η Κύπρος ενθαρρύνεται να λάβει υπόψη τη σύσταση της Επιτροπής, της 14ης Οκτωβρίου 2020, σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια και το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, το οποίο παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον ορισμό και την ποσοτικοποίηση των νοικοκυριών που βρίσκονται σε κατάσταση ενεργειακής φτώχειας, καθώς και σχετικά με την ενωσιακή στήριξη που διατίθεται στα κράτη μέλη για πολιτικές και μέτρα που αφορούν την ενεργειακή φτώχεια. Η δυναμική της πρωτοβουλίας «Κύμα ανακαινίσεων» της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας αποτελεί ευκαιρία για την εντατικοποίηση των προσπαθειών για καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης του υφιστάμενου κτιριακού δυναμικού. Η ενεργειακή φτώχεια θα μπορούσε να καταπολεμηθεί, μεταξύ άλλων μέτρων, μέσω συγκεκριμένης στήριξης κοινωνικά καινοτόμων λύσεων και κοινωνικών επιχειρήσεων που εργάζονται για την καταπολέμηση της εν λόγω πρόκλησης (π.χ. εκστρατείες ευαισθητοποίησης σε θέματα ενέργειας, επανακατάρτιση ανέργων ως ενεργειακών συμβούλων, στήριξη πράσινων

²³ Τον Νοέμβριο του 2020, η Επιτροπή θα εκδώσει στρατηγική για τις υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η οποία θα παρέχει το όραμα και μια σειρά πρωτοβουλιών πολιτικής που θα οδηγήσουν έως το 2050 σε μια μαζική, οικονομικά αποδοτική και βιώσιμη κλιμάκωση των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των συναφών αλυσίδων αξίας σε ολόκληρη την ΕΕ.

εγκαταστάσεων από συνεταιρισμούς, αγορά συσκευών που εξοικονομούν ενέργεια για ενοίκιαση από κοινωνικές επιχειρήσεις).

Η Κύπρος καλείται να επεκτείνει και να ενημερώσει τους τρόπους εντοπισμού και αναφοράς των **επιδοτήσεων ενέργειας** μέσω της κατάρτισης πληρέστερου καταλόγου και να αναλάβει δράση για τη σταδιακή κατάργησή τους, ιδίως όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα. Στην Κύπρο, η πράσινη μετάβαση θα λάβει νέα ώθηση από την επίσπευση της σταδιακής κατάργησης των επιδοτήσεων ορυκτών καυσίμων, όπως προκύπτει από τις πρόσφατες αναλύσεις της Επιτροπής. Αυτό περιλαμβάνει την ανάπτυξη και υλοποίηση συγκεκριμένων σχεδίων που συνοδεύονται από χρονοδιαγράμματα, σε συνδυασμό με μέτρα για τον μετριασμό του κινδύνου ενεργειακής φτώχειας των νοικοκυριών.

Όσον αφορά όλες τις επενδύσεις που απαιτούνται για την υλοποίηση του εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα, η Κύπρος καλείται να διασφαλίσει ότι συνάδουν με τα εθνικά, περιφερειακά ή τοπικά σχέδια μείωσης της **ατμοσφαιρικής ρύπανσης**, όπως το εθνικό πρόγραμμα ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (EPEAP) και τα συναφή σχέδια διαχείρισης της ποιότητας του αέρα.

Όσον αφορά την υλοποίηση του σχεδίου της, η Κύπρος καλείται να κάνει τη **βέλτιστη δυνατή χρήση των ποικίλων διαθέσιμων πηγών χρηματοδότησης**, μέσω του συνδυασμού κλιμακούμενης δημόσιας χρηματοδότησης σε όλα τα επίπεδα (εθνική, τοπική, καθώς και ενωσιακή χρηματοδότηση) και της μόχλευσης και προσέλκυσης ιδιωτικής χρηματοδότησης. Οι πίνακες 1 και 2 του παραρτήματος I παρέχουν μια επισκόπηση των ενωσιακών πηγών χρηματοδότησης που θα διατεθούν στην Κύπρο κατά την προσεχή πολυετή δημοσιοοικονομική περίοδο (2021-2027), καθώς και της ενωσιακής χρηματοδότησης που απευθύνεται σε όλα τα κράτη μέλη και τις επιχειρήσεις. Για την προσεχή περίοδο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει δεσμευτεί να ενσωματώσει την κλιματική δράση σε όλα τα προγράμματα και τα μέσα της ΕΕ και έχει θέσει ως συνολική επιδίωξη τουλάχιστον το 30 % της ενωσιακής χρηματοδότησης να διατίθεται για τη στήριξη των στόχων για το κλίμα. Ταυτόχρονα, οι δαπάνες της ΕΕ θα πρέπει να συνάδουν με τη Συμφωνία του Παρισιού και την αρχή του «μη βλάπτει» της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Επιπλέον, σε ενωσιακό επίπεδο, η Κύπρος θα έχει στη διάθεσή της χρηματοδότηση από το Ταμείο Καινοτομίας, η οποία επιπλέον θα βασιστεί στα έσοδα από τους πλειστηριασμούς δικαιωμάτων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας εκπομπών της ΕΕ.

Σύνδεση με την ανάκαμψη από την κρίση της νόσου COVID-19

Η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών κατάρτισε τα τελικά εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα πριν από την κρίση της νόσου COVID-19, και σε αυτό το πλαίσιο αξιολογείται το σχέδιο της Κύπρου από το παρόν έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής. Ωστόσο, η υλοποίηση του τελικού ενοποιημένου εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα της Κύπρου θα πρέπει να λαμβάνει πλήρως υπόψη το πλαίσιο που θα δημιουργηθεί μετά την ανάκαμψη από την πανδημία COVID-19.

Στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ο οποίος αναμένεται ότι θα είναι έτοιμος την 1η Ιανουαρίου 2021, **το τελικό σχέδιο αποτελεί μια ισχυρή βάση προκειμένου η Κύπρος να σχεδιάσει τις πτυχές του εθνικού της σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που αφορούν την ενέργεια και το κλίμα** και να υλοποιήσει τους ευρύτερους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Ειδικότερα, τα **ώριμα επενδυτικά έργα που περιγράφονται στο σχέδιο, καθώς και βασικές διευκολυντικές μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση, μεταξύ άλλων, των επενδυτικών φραγμών, θα πρέπει να δρομολογηθούν όσον το δυνατό κατά προτεραιότητα.** Η σύνδεση μεταξύ των επενδύσεων και των μεταρρυθμίσεων έχει ιδιαίτερη σημασία για τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας προκειμένου να διασφαλιστεί η ανάκαμψη σε βραχυπρόθεσμο έως μεσοπρόθεσμο ορίζοντα και να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα μακροπρόθεσμα. Ειδικότερα, τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας των κρατών μελών θα πρέπει να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις πολιτικής που διατυπώνονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδίδει το Συμβούλιο.

Επιπλέον, η **Επιτροπή παροτρύνει ένθερμα τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν στα οικεία σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις σε μια σειρά «εμβληματικών» τομέων²⁴.** Ειδικότερα, οι εμβληματικές πρωτοβουλίες «Ενεργοποίηση», «Ανακαίνιση» και «Επαναφόρτιση και ανεφοδιασμός» συνδέονται άμεσα με τη δράση για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και με το περιεχόμενο των τελικών εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα. Μέτρα στο πλαίσιο του εμβληματικού έργου «Απόκτηση νέων δεξιοτήτων και αναβάθμιση δεξιοτήτων» είναι επίσης απαραίτητα για τη στήριξη της κλιματικής και ενεργειακής μετάβασης σε όλα τα κράτη μέλη.

Με τη σειρά του, ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα παρέχει ευκαιρίες για την επίτευξη της πράσινης μετάβασης της Κύπρου ενώ ταυτόχρονα θα συμβάλει στην οικονομική ανάκαμψη. Προκειμένου να τηρηθεί η δέσμευση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την επίτευξη της επιδίωξης του 30 % όσον αφορά την ενσωμάτωση της διάστασης του κλίματος τόσο στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο όσο και στο πρόγραμμα Next Generation EU, τουλάχιστον το 37 % των δαπανών του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου θα πρέπει να σχετίζεται με το κλίμα. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις θα πρέπει να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις πολιτικής που διατυπώνονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και θα πρέπει να σέβονται την αρχή του «μη βλάπτειν».

Με βάση το τελικό εθνικό σχέδιο της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα και τις επενδυτικές και μεταρρυθμιστικές προτεραιότητες που διατυπώθηκαν για την Κύπρο στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, **οι υπηρεσίες της Επιτροπής καλούν την Κύπρο να εξετάσει, κατά την εκπόνηση του οικείου εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, τα παρακάτω επενδυτικά και μεταρρυθμιστικά μέτρα που σχετίζονται με το κλίμα και την ενέργεια:**

- μέτρα που εισάγουν πράσινη φορολογική μεταρρύθμιση σε συνδυασμό με μέτρα για την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στις δημόσιες μεταφορές και της δημιουργίας κατάλληλων υποδομών·
- μέτρα για το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας ώστε να διευκολυνθεί η αύξηση της παραγωγής και χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ιδίως στις μεταφορές και στην παραγωγή ενέργειας·
- μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης όλων των τομέων της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των κτιρίων, τα οποία καλύπτουν τόσο τα αστικά όσο και των αγροτικά νοικοκυριά.

---

²⁴ Βλ. Ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021 [COM(2020) 575 final], σ. 9-12.

Τα προαναφερθέντα μέτρα έχουν ενδεικτικό και όχι εξαντλητικό χαρακτήρα. Αποσκοπούν να προσανατολίσουν τον προβληματισμό όσον αφορά την κατάρτιση του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Δεν προδικάζουν τη θέση της Επιτροπής όσον αφορά τις προτεινόμενες δράσεις. Η εν λόγω θέση θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να συμμορφώνεται με το εγκεκριμένο νομοθετικό κείμενο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΠΙΘΑΝΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ
ΕΕ, 2021-2027**

Πίνακας 1: Διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ, 2021-2027: αναλήψεις υποχρεώσεων, δισ. EUR

Πρόγραμμα	Ποσό	Παρατηρήσεις
Ταμεία της πολιτικής συνοχής (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείο Συνοχής)	0,9	Σε τρέχουσες τιμές. Περιλαμβάνει χρηματοδότηση για την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία (ΕΕΣ). Δεν περιλαμβάνει ποσά που μεταφέρονται στον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη»
Κοινή γεωργική πολιτική — Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και άμεσες ενισχύσεις από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων.	0,5	Σε τρέχουσες τιμές. Αναλήψεις υποχρεώσεων βάσει του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.
Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	1,0	Σε τιμές 2018. Ενδεικτικά κονδύλια, ποσό για τα έτη 2021-2022 και εκτίμηση αναλήψεων υποχρεώσεων για το 2023. Με βάση τις θερινές προβλέψεις της Επιτροπής για το 2020 σχετικά με το ΑΕΠ.
Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	0,1	Σε τιμές 2018. Αναλήψεις υποχρεώσεων βάσει του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) και του Next Generation EU.
Έσοδα από τους πλειστηριασμούς του ΣΕΔΕ	0,2	Ενδεικτικά: Μέσος όρος των πραγματικών εσόδων από τους πλειστηριασμούς του 2018 και του 2019 επί επτά. Τα ποσά της περιόδου 2021 έως 2027 θα εξαρτηθούν από την ποσότητα και την τιμή των εκπλειστηριαζόμενων δικαιωμάτων.

Πίνακας 2: Διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ για όλα τα κράτη μέλη, 2021-2027, δισ. EUR

Πρόγραμμα	Ποσό	Παρατηρήσεις
«Ορίζων Ευρώπη»	91,0	Σε τρέχουσες τιμές. Περιλαμβάνει πιστώσεις του Next Generation EU.
InvestEU	9,1	Σε τρέχουσες τιμές. Αναλήψεις υποχρεώσεων βάσει του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) και του Next Generation EU. Περιλαμβάνει το Ταμείο InvestEU (δημοσιονομική εγγύηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων) και τον συμβουλευτικό κόμβο (τεχνικές συμβουλές). Δεν λαμβάνει υπόψη διαθέσιμες πιστώσεις προς τους δικαιούχους μέσω εταιρών υλοποίησης, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.
Μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη» <ul style="list-style-type: none"> • Μεταφορές • Ενέργεια 	24,1 5,8	Σε τρέχουσες τιμές. Η ανάληψη δαπανών για τις μεταφορές περιλαμβάνει τη συνεισφορά που μεταφέρεται από το Ταμείο Συνοχής. Εξαιρείται η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» για στρατιωτική κινητικότητα που αφορά υποδομές διττής χρήσης.
Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	360,0	Σε τιμές 2018. Μη κατανεμημένες αναλήψεις υποχρεώσεων για δάνεια Τα δάνεια για κάθε κράτος μέλος δεν θα υπερβαίνουν το 6,8 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματός του.
Μηχανισμός τεχνικής υποστήριξης	0,9	Σε τρέχουσες τιμές.
Πρόγραμμα για το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα (LIFE)	5,4	Σε τρέχουσες τιμές.
Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης	8,2	Σε τρέχουσες τιμές. Αναλήψεις υποχρεώσεων στο πλαίσιο του Next Generation EU.
Ταμείο Καινοτομίας	7,0	Κατά προσέγγιση: 7/10 της κατανομής δικαιωμάτων του ΣΕΤΕ για την παροχή εσόδων στο Ταμείο Καινοτομίας για την περίοδο 2021-2030 και υπό την παραδοχή ότι η τιμή του άνθρακα ανέρχεται σε 20 EUR ανά τόνο.

Σημειώσεις για τους δύο πίνακες

Αν δεν ορίζεται διαφορετικά, τα αριθμητικά στοιχεία για τα προγράμματα υπό τον ενωσιακό προϋπολογισμό περιλαμβάνουν τόσο τις προτάσεις στο πλαίσιο του προσεχούς πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου όσο και την ενίσχυσή τους στο πλαίσιο του μέσου Next Generation EU εκτός του ενωσιακού προϋπολογισμού.

Τα αριθμητικά στοιχεία που παρουσιάζονται στο παρόν έγγραφο βασίζονται στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 17ης-21ης Ιουλίου 2020. Ωστόσο, δεν θίγουν το αποτέλεσμα των υπό εξέλιξη συζητήσεων μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα στοιχεία της δέσμης μέτρων ανάκαμψης, όπως το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, τα τομεακά προγράμματα, η δομή τους και τα κονδύλια του προϋπολογισμού, τα οποία θα αποφασιστούν σύμφωνα με την αντίστοιχη διαδικασία έγκρισής τους.

Για τα περισσότερα από τα ανωτέρω Ταμεία, η στήριξη της κλιματικής και ενεργειακής μετάβασης αποτελεί έναν από τους στόχους τους. Ωστόσο, για την προσεχή περίοδο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει δεσμευτεί να ενσωματώσει την κλιματική δράση σε όλα τα προγράμματα και τα μέσα της ΕΕ και έχει θέσει ως συνολική επιδίωξη τουλάχιστον το 30 % της ενωσιακής χρηματοδότησης να διατίθεται για τη

στήριξη των στόχων για το κλίμα. Επιπλέον, οι δαπάνες της ΕΕ θα πρέπει να συνάδουν με τη Συμφωνία του Παρισιού και την αρχή του «μη βλάπτειν» της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Ορισμένα από τα προγράμματα που παρατίθενται στον πίνακα 2 προβλέπουν χρηματοδότηση μέσω ανοικτών προσκλήσεων υποβολής προτάσεων προς επιχειρήσεις και όχι δημόσιες διοικήσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ — ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΥΠΟΨΗ ΟΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Συστάσεις		Αξιολόγηση	
Απανθρακοποίηση – αέρια του θερμοκηπίου	Να αποσαφηνίσει πώς σχεδιάζει να επιτύχει τον στόχο της για το 2030 όσον αφορά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου για τομείς εκτός του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ (-24 % σε σύγκριση με το 2005), εξετάζοντας άλλες οικονομικά αποδοτικές πολιτικές κατά την περίοδο 2021-2030.	Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό	Η εξέταση πρόσθετων οικονομικά αποδοτικών μέτρων έχει ληφθεί υπόψη σε μεγάλο βαθμό, διότι παρέχονται περισσότερες λεπτομέρειες σε σχέση με το προσχέδιο του ΕΣΕΚ: i) εκπονήθηκε σενάριο με βάση πρόσθετα μέτρα (WAM)· και ii) παρασχέθηκαν συνολικές καθαρές απορροφήσεις που θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για τη συμμόρφωση. Ωστόσο, από την ανάλυση λείπουν οι επιπτώσεις των επιμέρους πολιτικών και μέτρων ως προς τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ενώ διαπιστώθηκε ορισμένος βαθμός ασυνέπειας των στοιχείων στο σύνολο των εγγράφων τεκμηρίωσης.
	Να αποσαφηνίσει την προβλεπόμενη χρήση των δυνατοτήτων ευελιξίας μεταξύ του τομέα επιμερισμού των προσπαθειών και του τομέα εκτιμώμενης χρήσης γης, αλλαγών χρήσης γης και δασοκομίας.	Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό	Η εν λόγω σύσταση έχει ληφθεί υπόψη σε μεγάλο βαθμό, διότι στο ΕΣΕΚ γίνεται αναφορά στη χρήση των μηχανισμών ευελιξίας του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών ώστε να μην χρειάζεται πλέον να αγοράζονται ετήσια δικαιώματα εκπομπών. Σε συνδυασμό με τη χρήση της ευελιξίας, το σενάριο WAM θα συνεισφέρει στον στόχο του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών για το 2030.
	Ιδιαίτερη προσοχή θα μπορούσε να δοθεί στις μεταφορές.	Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό	Στον τομέα των μεταφορών, έχουν αναφερθεί πολιτικές και μέτρα που στηρίζονται από μια εκτενή ανάλυση σεναρίων για την απανθρακοποίηση των μεταφορών.
Απανθρακοποίηση – ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Να αυξήσει κατά πολύ το επίπεδο φιλοδοξίας για το 2030 για μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές τουλάχιστον 23 % ως συνεισφορά της Κύπρου στον στόχο της Ένωσης για το 2030 για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, όπως συνάγεται από τον τύπο του παραρτήματος ΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 και αφού ληφθούν δεόντως υπόψη οι σχετικές περιστάσεις και οι εθνικοί περιορισμοί.	Ελήφθη μερικώς υπόψη	Η Κύπρος παρείχε δύο σενάρια WAM που λειτουργούν ως βάση για τις δυνητικές συνεισφορές των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: το ένα με τον διασυνδεδημένο αγωγό ηλεκτρικής ενέργειας (που αντιστοιχεί σε μερίδιο 30 %) και το άλλο χωρίς τον διασυνδεδημένο αγωγό ηλεκτρικής ενέργειας (που αντιστοιχεί σε μερίδιο 22,9 %). Βάσει του δεύτερου σεναρίου, η Κύπρος ορίζει συνεισφορά μεριδίου ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές 22,9 % στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας το 2030.
	Να συμπεριλάβει στο τελικό ενοποιημένο εθνικό σχέδιο	Ελήφθη	Αυτό το επίπεδο είναι πολύ κοντά στο μερίδιο του 23 % το 2030 που

	<p>για την ενέργεια και το κλίμα ενδεικτική πορεία που επιτυγχάνει όλα τα σημεία αναφοράς σύμφωνα με το άρθρο 4 στοιχείο α) σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 σύμφωνα με το εν λόγω μερίδιο, δεδομένης της ανάγκης να αυξηθεί το επίπεδο των προσπαθειών για συλλογική επίτευξη αυτού του στόχου.</p>	<p>μερικώς υπόψη</p>	<p>προκύπτει από τον τύπο που περιέχεται στο παράρτημα II του κανονισμού για τη διακυβέρνηση. Η εν λόγω κατάσταση απαιτεί μια ενδεικτική πορεία στο τελικό σχέδιο που να επιτυγχάνει όλα τα σημεία αναφοράς σύμφωνα με την εθνική συνεισφορά που καθορίζεται στο τελικό σχέδιο. Ωστόσο, η ενδεικτική πορεία για την περίοδο 2021-2030 με σκοπό την επίτευξη συνεισφοράς 22,9 % δεν επιτυγχάνει τα σημεία αναφοράς του 65 % έως το 2027, καθώς η εν λόγω πορεία εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.</p>
	<p>Να προτείνει λεπτομερείς και ποσοτικοποιημένες πολιτικές και μέτρα που συνάδουν με τις υποχρεώσεις που καθορίζονται στην οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και καθιστούν δυνατή την έγκαιρη και οικονομικά αποδοτική επίτευξη αυτής της συνεισφοράς.</p>	<p>Ελήφθη μερικώς υπόψη</p>	<p>Έως το 2023, τα δύο σενάρια (WAM με και χωρίς τον διασυνδετήριο αγωγό) είναι πανομοιότυπα, καθώς οι προγραμματισμένες πολιτικές και τα μέτρα που εγκρίθηκαν χρησιμοποιήθηκαν και στα δύο σενάρια. Αυτό συνέβη διότι είχε ήδη εγκριθεί ο προϋπολογισμός για την εφαρμογή των πρόσθετων μέτρων για την περίοδο 2020-2022. Τα περισσότερα μέτρα που σχετίζονται με έργα ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πραγματοποιηθούν, διότι η υλοποίηση των περισσότερων βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη. Ωστόσο, το σχέδιο δεν εγγυάται την επιτυχή και πλήρη εφαρμογή του σεναρίου με δέσμη πρόσθετων μέτρων μετά το 2022, διότι η Κύπρος χρειάζεται: i) σημαντικές επενδύσεις μέσω δημόσιων και ενωσιακών κονδυλίων για ενεργειακές ανακαινίσεις σε κτίρια και στη βιομηχανία και ii) ουσιαστική δέσμευση στην προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και των ηλεκτρικών οχημάτων.</p>
	<p>Να αυξήσει το επίπεδο φιλοδοξίας του τομέα θέρμανσης και ψύξης.</p>	<p>Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>Για τη θέρμανση και την ψύξη, τα επικαιροποιημένα σενάρια προβλέπουν μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές 39 % το 2030. Το τελικό σχέδιο παρουσιάζει με ποιον τρόπο η Κύπρος προτίθεται να αυξήσει την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές στη θέρμανση και την ψύξη κατά το ενδεικτικό ποσοστό του 1,6 % ως ετήσιο μέσο όρο που υπολογίζεται για τις περιόδους 2021-2025 και 2026-2030, μολονότι το έτος βάσης 2020 για το μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές δεν είναι απολύτως σαφές.</p>

	<p>Να αυξήσει το επίπεδο φιλοδοξίας του τομέα μεταφορών για την επίτευξη του ενδεικτικού στόχου που περιλαμβάνεται στο άρθρο 23 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 και του στόχου για τις μεταφορές στο άρθρο 25 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001.</p>	<p>Ελήφθη μερικώς υπόψη</p>	<p>Το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στις μεταφορές προβλέπεται να ανέλθει σε 14,1 % το 2030, σε σύγκριση με 7,9 % υπό το σενάριο με βάση τα υφιστάμενα μέτρα. Στο εν λόγω σενάριο του 14,1 % περιλαμβάνονται: i) προγράμματα στήριξης για τοπική παραγωγή βιοκαυσίμων από απόβλητα· ii) μέτρα για την αλλαγή του τρόπου εκτέλεσης των μεταφορών· και iii) παροχή κινήτρων για την αγορά ηλεκτρικών οχημάτων. Η Κύπρος δεν παρείχε λεπτομερή υπολογισμό της επιδίωξης για τις μεταφορές, όπως απαιτείται από την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, λαμβάνοντας υπόψη τις συνεισφορές όλων των επιλέξιμων καυσίμων καθώς και τους εφαρμοστέους πολλαπλασιαστές και τα ανώτατα όρια.</p>
	<p>Να παράσχει πρόσθετες λεπτομέρειες και μέτρα σχετικά με τα υποστηρικτικά πλαίσια για την ιδιοκατανάλωση και τις κοινότητες ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σύμφωνα με τα άρθρα 21 και 22 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001.</p>	<p>Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>Το τελικό σχέδιο περιλαμβάνει τα υφιστάμενα μέτρα για την καταμέτρηση καθαρής ενέργειας, την τιμολόγηση καθαρής ενέργειας, την ιδιοκατανάλωση, τις ενεργειακές κοινότητες και τα προγράμματα στήριξης για ηλεκτροπαραγωγή από εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το τελικό σχέδιο παρέχει περαιτέρω στοιχεία σχετικά με τον τρόπο που θα λειτουργήσουν τα νέα προγράμματα τιμολόγησης καθαρής ενέργειας για τα φωτοβολταϊκά και τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας από βιομάζα. Τα εν λόγω προγράμματα για τα φωτοβολταϊκά και τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας —και όλα τα εμπορικά έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας— δεν αναμένεται να λάβουν επιδοτήσεις από το Ταμείο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενεργειακής απόδοσης. Ως εκ τούτου, τα έργα που αφορούν φωτοβολταϊκά, συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας και τα εμπορικά έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα λειτουργούν επίσης μέσω μηχανισμών της αγοράς.</p>
<p>Ενεργειακή απόδοση</p>	<p>Να αυξήσει σημαντικά τη φιλοδοξία της όσον αφορά τη μείωση της κατανάλωσης τελικής και πρωτογενούς ενέργειας το 2030, δεδομένης της ανάγκης να αυξηθεί το επίπεδο των προσπαθειών για την επίτευξη του στόχου ενεργειακής απόδοσης της Ένωσης για το 2030.</p>	<p>Ελήφθη μερικώς υπόψη</p>	<p>Αυξήθηκε, αλλά εξακολουθεί να αξιολογείται ως χαμηλή όσον αφορά την ΚΠΕ και πολύ χαμηλή όσον αφορά την ΚΤΕ, σε σύγκριση με το επίπεδο των προσπαθειών της ΕΕ.</p>

	<p>Να ολοκληρώσει τις προβολές και την εκπόνηση σεναρίων για την αξιολόγηση των αναμενόμενων επιπτώσεων των νέων προγραμματισμένων πολιτικών, μέτρων και προγραμμάτων στην κατανάλωση πρωτογενούς και τελικής ενέργειας ανά τομέα τουλάχιστον έως το 2040, συμπεριλαμβανομένου του έτους 2030, καθώς και ενδεικτική πορεία για την περίοδο από το 2021 και έπειτα.</p>	<p>Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>Το τελικό ΕΣΕΚ περιλαμβάνει πλέον αναλυτικότερες πληροφορίες σχετικά με τον ορισμό και το σκεπτικό των σεναρίων «με βάση τα υφιστάμενα μέτρα» (WEM) και «με βάση πρόσθετα μέτρα» (WAM). Το τελικό ΕΣΕΚ παρουσιάζει όλα τα κύρια μέτρα που συμβάλλουν στα σενάρια WEM και WAM. Το ΕΣΕΚ δεν αποδεικνύει με ποιον τρόπο οι διάφορες πολιτικές και τα μέτρα θα συμβάλουν στη συνολική εθνική συνεισφορά στον στόχο της ΕΕ.</p>
	<p>Να ενισχύσει την έμφαση στην ενεργειακή απόδοση στον τομέα των μεταφορών με αύξηση του πεδίου των μέτρων που σχετίζονται με τον συγκεκριμένο τομέα, δεδομένου ότι θα αντιπροσωπεύει το ήμισυ της καταναλωμένης ενέργειας στη χώρα το 2030.</p>	<p>Ελήφθη μερικώς υπόψη</p>	<p>Όλοι οι τομείς αναμένεται να συμβάλουν περισσότερο στην επίτευξη των στόχων ενεργειακής απόδοσης. Αξιοσημείωτες είναι επίσης οι νέες προσπάθειες για την αξιοποίηση του δυναμικού ενεργειακής απόδοσης του τομέα των μεταφορών.</p>
<p>Ενεργειακή ασφάλεια</p>	<p>Να θέσει μελλοντοστραφείς στόχους και επιδιώξεις όσον αφορά την ενοποίηση της αγοράς, ιδίως μέτρα στον τομέα του φυσικού αερίου, ενόψει των σχεδίων για εφοδιασμό με φυσικό αέριο στην επικράτεια της στο εγγύς μέλλον.</p>	<p>Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>Η ασφάλεια εφοδιασμού αποτελεί προτεραιότητα για το νησί. Η δομή της κυπριακής οικονομίας την καθιστά ιδιαίτερα εκτεθειμένη στην αστάθεια των διεθνών τιμών πετρελαίου και (μελλοντικά) φυσικού αερίου. Από τα 5 060 GWh που παράχθηκαν το 2018, μόνο τα 199 GWh παράχθηκαν από φωτοβολταϊκά, τα οποία ήδη αποτελούν τη φθηνότερη πηγή ενέργειας στο νησί.</p>
<p>Εσωτερική αγορά ενέργειας</p>	<p>Να παρουσιάσει την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την οργάνωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας με τρόπο σαφή και συνεπή με τους στόχους και τις επιδιώξεις που περιγράφονται στη διάσταση της εσωτερικής αγοράς.</p>	<p>Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>Όσον αφορά τους εθνικούς περιορισμούς, η Κύπρος είναι η μόνη χώρα που δεν είναι υλικά διασυνδεδεμένη με την εσωτερική αγορά ενέργειας της ΕΕ. Παρόλο που η ανάλυση καταδεικνύει ότι η αποθήκευση θα μπορούσε να ικανοποιήσει τις ανάγκες ευελιξίας, άλλες πιθανές οδοί, όπως η απόκριση ζήτησης και οι συσσωρευτές πριν από το 2030, δεν αναλύονται στο σχέδιο. Παρόμοιες προηγμένες λύσεις αναμένεται να εξομαλύνουν τις διακυμάνσεις της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, διευκολύνοντας έτσι τη χρήση μεγαλύτερων μεριδίων παραγωγής ενέργειας από μεταβλητές ανανεώσιμες πηγές.</p>

Έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα	<p>Να επεξεργαστεί περαιτέρω τους εθνικούς στόχους και τις επιδιώξεις χρηματοδότησης που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030 στον τομέα της έρευνας, καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας, ιδίως όσους σχετίζονται με την Ενεργειακή Ένωση, ώστε να είναι άμεσα μετρήσιμοι και κατάλληλοι για τον επιδιωκόμενο σκοπό, που είναι να υποστηριχθεί η υλοποίηση των επιδιώξεων στις άλλες διαστάσεις του ενοποιημένου εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα.</p>	Ελήφθη μερικώς υπόψη	<p>Στο σχέδιο προσδιορίζονται συναφείς τομείς όπου απαιτούνται προσπάθειες Ε&Κ. Οι εν λόγω προσπάθειες θεωρούνται αξιόπιστες σε σχέση με την επίτευξη του στόχου, καθώς η Κύπρος σχεδιάζει να τριπλασιάσει τις ετήσιες δαπάνες της για Ε&Κ που σχετίζονται με την ενέργεια και το κλίμα. Ωστόσο, τα παραδείγματα και οι δείκτες του ΕΣΕΚ δεν είναι πάντα σαφείς.</p> <p>Όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, το ΕΣΕΚ δίνει έμφαση στον τομέα της ενέργειας και στη δημιουργία μιας εύρωστης, ευέλικτης, ευφυούς και τεχνολογικά προηγμένης βιομηχανίας.</p>
	<p>Να υποστηρίξει τους στόχους αυτούς με συγκεκριμένες και κατάλληλες πολιτικές και μέτρα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που πρέπει να αναπτυχθούν σε συνεργασία με άλλα κράτη μέλη, όπως το ευρωπαϊκό στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών.</p>	Ελήφθη μερικώς υπόψη	<p>Το ΕΣΕΚ αναφέρεται στη συνεργασία με το στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών αλλά δεν παρέχει συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τον τρόπο ευθυγράμμισης της επιδίωξης του εν λόγω σχεδίου με τις εθνικές επιδιώξεις για την ενέργεια και το κλίμα την περίοδο 2021-2030.</p>
Επενδύσεις και πηγές χρηματοδότησης	<p>Να συμπεριλάβει μια ολοκληρωμένη ενότητα που θα προσδιορίζει όλες τις επενδυτικές ανάγκες, κατανομημένες ανά διάσταση και υποδιάσταση, και θα περιλαμβάνει σαφή περιγραφή της μεθοδολογίας που χρησιμοποιείται για την εκτίμηση.</p>	Ελήφθη πλήρως υπόψη	<p>Το ΕΣΕΚ περιέχει λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τις επενδυτικές ανάγκες για καθεμία από τις πέντε διαστάσεις της Ενεργειακής Ένωσης, σύμφωνα με δύο σενάρια. Επιπλέον, παρέχει εκτιμήσεις σχετικά με την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές, καθώς και ενδείξεις σχετικά με τη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων της ΕΕ (περιλαμβανομένου του προγράμματος InvestEU και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης). Το σχέδιο εκτιμά συνολικές επενδύσεις σε όλους τους τομείς (οριζόμενες ως «δαπάνες συστήματος») που ανέρχονται σε 13,7 δισ. EUR την περίοδο 2021-2030. Αυτό αντικατοπτρίζει τις επενδυτικές ανάγκες των βασικών τομέων της οικονομίας (ηλεκτροπαραγωγή, αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας, βιώσιμη κινητικότητα, ιδιωτικές μεταφορές και κτίρια). Η μεθοδολογία από την οποία προκύπτει το εν λόγω ποσό —και η σύνδεση μεταξύ του προϋπολογισμού και των επενδύσεων που παρουσιάζονται στις πολιτικές και τα μέτρα— δεν είναι απολύτως σαφής. Περισσότερη διαφάνεια στις παραδοχές θα διευκολύνει την κατανόηση των εκτιμήσεων.</p>

	Να συμπεριλάβει μια ολοκληρωμένη ενότητα που θα προσδιορίζει τις πιθανές εθνικές, περιφερειακές και ενωσιακές πηγές χρηματοδότησής τους.	Ελήφθη μερικώς υπόψη	Το ΕΣΕΚ προσδιορίζει μια σειρά από πηγές χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων εκτιμήσεων σχετικά με την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές, καθώς και ενδείξεις σχετικά με την πιθανή χρήση των κονδυλίων της ΕΕ. Ωστόσο, δεν παρέχει περαιτέρω ανάλυση καθεμίας από τις εν λόγω πηγές. Παρόλο που πολλά από τα μέτρα φαίνεται να έχουν εγγραφεί στον προϋπολογισμό, παραμένει ασαφές το ποσό που θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί από τον εθνικό προϋπολογισμό για τα μέτρα και σε ποιον βαθμό.
Περιφερειακή συνεργασία	Να εντείνει τις υφιστάμενες ρυθμίσεις περιφερειακής συνεργασίας με τη γειτονική Ελλάδα, καθώς και με άλλα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων στις διαστάσεις της εσωτερικής αγοράς, της ενεργειακής ασφάλειας και της έρευνας, καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας.	Ελήφθη μερικώς υπόψη	Η Κύπρος πρόσθεσε στο σχέδιο περισσότερα στοιχεία σχετικά με την περιφερειακή συνεργασία της, ιδίως με την Ελλάδα. Παρασχέθηκαν περαιτέρω στοιχεία σχετικά με τις πτυχές του σχεδίου που άπτονται της εσωτερικής αγοράς και της ενεργειακής ασφάλειας. Ωστόσο, τα στοιχεία περιορίζονταν στην συνεργασία όσον αφορά τον EuroAsia Interconnector και τον αγωγό Ανατολικής Μεσογείου (EastMed Pipeline). Θα πρέπει να περιληφθεί μια εκτίμηση των κινδύνων σχετικά με τις παραδοχές για τον διασυνδεδετήριο αγωγό ηλεκτρικής ενέργειας και τον αγωγό φυσικού αερίου, διότι οι εν λόγω παραδοχές μπορούν να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη στρατηγική και στο σύνολο των στόχων. Όσον αφορά την Ε&Κ και την ανταγωνιστικότητα, η Κύπρος περιέγραψε μόνο την υφιστάμενη συνεργασία, χωρίς να αναφέρει πώς προτίθεται να εντείνει την εν λόγω συνεργασία.
	Να ενισχύσει τη συνεργασία με τα κράτη μέλη και τις νησιωτικές περιφέρειες που αντιμετωπίζουν παρόμοιες γεωγραφικές, κλιματικές και σχετικές με τις υποδομές προκλήσεις και ευκαιρίες κατά την ενεργειακή τους μετάβαση, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ»..	Δεν ελήφθη υπόψη	Δεν προστέθηκαν περαιτέρω στοιχεία σχετικά με την πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ». Όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, θα μπορούσαν να έχουν παρασχεθεί περισσότερα στοιχεία, ιδίως όσον αφορά τις πιθανότητες συνεργασίας που προσφέρει η πρωτοβουλία της ΕΕ «έξυπνα νησιά» (η οποία αποσκοπεί στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ νησιωτικών περιφερειών και στην οποία η Κύπρος συμμετέχει) ή η πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ».
Επιδοτήσεις ενέργειας	Να απαριθμήσει όλες τις επιδοτήσεις στον τομέα της ενέργειας.	Ελήφθη μερικώς υπόψη	Σε σύγκριση με το προσχέδιο, στο τελικό σχέδιο περιλαμβάνεται ενημερωμένος κατάλογος των επιδοτήσεων ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Δεν περιλαμβάνονται στοιχεία σχετικά με τις επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων.

	Να απαριθμήσει ιδίως τις επιδοτήσεις στα ορυκτά καύσιμα.	Δεν ελήφθη υπόψη	Στη σχετική ενότητα του σχεδίου δεν περιλαμβάνονται στοιχεία σχετικά με τις επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων, παρόλο που σε πρόσφατες αναλύσεις της Επιτροπής σχετικά με τις επιδοτήσεις στον τομέα της ενέργειας εντοπίστηκαν επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων.
	Να απαριθμήσει τις δράσεις που έχουν αναληφθεί και τα σχέδια για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων στον τομέα της ενέργειας, ιδίως στα ορυκτά καύσιμα.	Ελήφθη μερικώς υπόψη	Το σχέδιο αναφέρει ότι οι πολιτικές, τα χρονοδιαγράμματα και τα μέτρα που έχουν προγραμματιστεί για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων στον τομέα της ενέργειας —ιδίως όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα— δεν είναι εφαρμοστέα στην Κύπρο.
Ποιότητα του αέρα	Να συμπληρώσει την ανάλυση των αλληλεπιδράσεων με την πολιτική για την ποιότητα του αέρα και τις εκπομπές αερίων ρύπων, παρουσιάζοντας και ποσοτικοποιώντας τις επιπτώσεις στην ατμοσφαιρική ρύπανση για κάθε επιμέρους σενάριο, παρέχοντας πληροφορίες τεκμηρίωσης και εξετάζοντας τις συνέργειες και τα φαινόμενα αντιστάθμισης.	Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό	Η ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων στην ατμοσφαιρική ρύπανση έχει ληφθεί πλήρως υπόψη, διότι το ΕΣΕΚ περιλαμβάνει λεπτομερή ποσοτική περιγραφή των επιπτώσεων των πρόσθετων μέτρων όσον αφορά τους αέριους ρύπους σε σύγκριση με τα υφιστάμενα μέτρα. Ωστόσο, στο ΕΣΕΚ δεν λαμβάνονται υπόψη οι συνέργειες και τα φαινόμενα αντιστάθμισης.
Δίκαιη μετάβαση και ενεργειακή φτώχεια	Να ενσωματώσει καλύτερα τις πτυχές της δίκαιης και ισότιμης μετάβασης, ιδίως με την παροχή περισσότερων λεπτομερειών για τις κοινωνικές επιπτώσεις και τις επιπτώσεις στην απασχόληση και στις δεξιότητες που θα έχουν οι στόχοι, οι πολιτικές και τα μέτρα που έχουν προγραμματιστεί.	Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό	Η απασχόληση εξετάζεται συνολικά σε εθνικό επίπεδο, ενώ η απασχόληση ως αποτέλεσμα «πράσινων» πολιτικών αξιολογείται στη διεθνή βιβλιογραφία. Το ΕΣΕΚ περιέχει επίσης συγκριτική ανάλυση της δημιουργίας θέσεων εργασίας (εργάσιμες ημέρες) μεταξύ των δύο σεναρίων, ήτοι του σεναρίου WEM και του σεναρίου WAM. Δεν γίνεται αναφορά στις δεξιότητες. Όσον αφορά τις κοινωνικές επιπτώσεις, το ΕΣΕΚ παρέχει συγκριτική ανάλυση της αλλαγής των τιμών στην ηλεκτρική ενέργεια και στα καύσιμα κίνησης για το 2030 μεταξύ του σεναρίου WEM και του σεναρίου WAM, καθώς και εκτίμηση των διανεμητικών επιπτώσεων στο εισόδημα των νοικοκυριών.
	Να αναπτύξει περαιτέρω την προσέγγιση για την αντιμετώπιση των ζητημάτων ενεργειακής φτώχειας, μεταξύ άλλων με την προσθήκη εκτιμήσεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικές και τα μέτρα που προτείνονται σε όλες τις διαστάσεις αναμένεται να επηρεάσουν το επίπεδο ενεργειακής φτώχειας, όπως απαιτείται από τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1999.	Ελήφθη υπόψη σε μεγάλο βαθμό	Όσον αφορά την ενεργειακή φτώχεια, η Κύπρος αναφέρει τα κατωτέρω αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τα θιγόμενα νοικοκυριά: το 5,8 % του συνολικού πληθυσμού είναι ευάλωτο στην ενεργειακή φτώχεια, ενώ το 2,62 % βρίσκεται σε κατάσταση ενεργειακής φτώχειας. Από το 2013, το 1,5 % του πληθυσμού υπέβαλε αίτηση και επωφελήθηκε από υφιστάμενα μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας. Πέραν από τα υφιστάμενα μέτρα, το σχέδιο ανακοινώνει την πρόθεση της κυβέρνησης να: i) επεκτείνει —αρχίζοντας από το 2020— τις κατηγορίες ευάλωτων πελατών ηλεκτρικής ενέργειας· και ii) να

			<p>εισαγάγει εισοδηματικά κριτήρια για την καλύτερη στόχευση των μέτρων σε αυτούς που έχουν ανάγκη. Οι εν λόγω πολιτικές και τα μέτρα θεωρούνται αξιόπιστες σε σχέση με την επίτευξη της επιδίωξης. Ωστόσο, δεν παρέχονται λεπτομέρειες όσον αφορά την καινοτόμο ιδέα για καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας μέσω ενεργειακών κοινοτήτων και ειδικών καθεστώτων. Στο σχέδιο δεν περιλαμβάνεται στόχος για τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας. Επιπλέον, δεν περιλαμβάνονται επιδιώξεις σχετικά με τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας.</p>
--	--	--	--